

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

Lidská osoba v buddhismu. Vybrané svátky a rituály v transkulturní reflexi

Bakalářská práce

Autor: Hvozdecká Adéla
Studijní program: Transkulturní komunikace
Vedoucí práce: doc. Mgr. David Bouma, Ph.D.
Oponent práce: ThLic. Mgr. Lukáš de la Vega Nosek, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Adéla Hvozdecká
Studium:	P21K0497
Studijní program:	B0288A100003 Transkulturní komunikace
Studijní obor:	Transkulturní komunikace
Název bakalářské práce:	Lidská osoba v buddhismu. Vybrané svátky a rituály v transkulturní reflexi
Název bakalářské práce AJ:	The human person in Buddhism. Selected festivals and rituals in transcultural reflection

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se věnuje pojetí člověka v buddhismu. Práce bude analyzovat vybrané buddhistické svátky a rituály a identifikovat jejich kulturní a antropologický význam. Teoretickým rámcem bakalářské práce je koncept transkulturní komunikace a cílem odpovědět na otázku, do jaké míry buddhistický koncept lidství, tak jak je implicitně přítomen ve svátcích a rituálech, může komunikovat s obrazem člověka v teorii transkulturní komunikace. Metodou bakalářské práce bude obsahová a významová analýza kulturních a náboženských fenoménů a následná komparace se zvoleným antropologickým modelem.

LESNÝ, Vincenc. *Buddhismus*. Velká řada (Votobia). Olomouc: Votobia, 1996. 450 s. ISBN 80-7198-062-5.

CHÖDRÖN, Thubten. *Buddhismus pro začátečníky v otázkách a odpovědích*. Brno: Barrister & Principal, 2017. 182 s. ISBN 978-80-7364-053-8.

WILLIAMS, Paul. *Mahájánový buddhismus: základy nauky*. Religio (DharmaGaia). V Praze: DharmaGaia, 2017. 543 s. ISBN 978-80-7436-064-0.

WILLIAMS, Paul a TRIBE, Anthony. *Buddhistické myšlení: úplné uvedení do indické tradice*. Religionistická knihovna. Praha: ExOriente, 2011. 301 s. ISBN 978-80-904246-8-5.

Zadávací pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. Mgr. David Bouma, Ph.D.

Oponent: ThLic. Mgr. Lukáš de la Vega Nosek, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 8.12.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Hvozdecká Adéla

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Mgr. Davidu Boumovi, Ph.D., za odborné vedení práce, rady, konstruktivní připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracovávání bakalářské práce.

Anotace

HVOZDECKÁ, Adéla. *Lidská osoba v buddhismu. Vybrané svátky a rituály v transkulturní reflexi*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2024. 58 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se věnuje pojetí člověka v buddhismu. Práce bude analyzovat vybrané buddhistické svátky a rituály a identifikovat jejich kulturní a antropologický význam. Teoretickým rámcem bakalářské práce je koncept transkulturní komunikace a cílem odpovědět na otázku, do jaké míry buddhistický koncept lidství, tak jak je implicitně přítomen ve svátcích a rituálech, může komunikovat s obrazem člověka v teorii transkulturní komunikace. Metodou bakalářské práce bude obsahová a významová analýza kulturních a náboženských fenoménů a následná komparace se zvoleným antropologickým modelem.

Klíčová slova

Buddhismus, náboženství, Buddha, lidská osoba, svátky a rituály, osvícení, transkulturní perspektiva.

Annotation

HVOZDECKÁ, Adéla. *The human person in Buddhism. Selected festivals and rituals in transcultural reflection*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2024. 58 P. Bachelor's degree thesis.

The bachelor thesis is devoted to the concept of human being in Buddhism. The thesis will analyse selected Buddhist festivals and rituals and identify their cultural and anthropological meaning. The theoretical framework of the bachelor thesis is the concept of transcultural communication, and the aim is to answer the question to what extent the Buddhist concept of humanity, as implicitly present in festivals and rituals, can interact with the image of man in transcultural communication theory. The method of the bachelor thesis will be a content and meaning analysis of cultural and religious phenomena and subsequent comparison with the chosen anthropological model.

Keywords

Buddhism, religion, Buddha, human being, festivals and rituals, enlightenment, transcultural perspective

OBSAH

1. ÚVOD	9
2. BUDDHOVA CESTA.....	10
2.1. OD NAROZENÍ K POZNÁNÍ	10
2.2. SNAHA O DOSAŽENÍ OSVÍCENÍ.....	12
2.3. OSVÍCENÍ A PŘEDÁVÁNÍ MOUDROSTI	14
3. BUDDHISMUS	17
3.1. HISTORIE BUDDHISMU	17
3.2. ZÁKLADNÍ PRINCIPY BUDDHISTICKÉHO NÁBOŽENSTVÍ.....	18
3.3. VÝZNAM LIDSKÉ OSOBY V BUDDHISMU.....	23
4. VESAK	26
4.1. CO JE TO VESAK.....	26
4.2. RITUÁLY SPOJENÉ S VESAKEM.....	27
4.3. JAK POHLÍŽÍ VESAK NA LIDSKOU OSOBU.....	28
5. NOVÝ ROK (LOSAR).....	29
5.1. JAK BUDDHISTÉ SLAVÍ LOSAR.....	29
5.2. RITUÁLY SPOJENÉ S TÍMTO SVÁTKEM.....	32
5.3. OSLAVY VE SVĚTĚ	33
6. DEN BÓDHI	34
6.1. CO JE TO DEN BÓDHI	34

6.2. RITUÁLY SPOJENÉ S TÍMTO SVÁTKEM.....	35
6.3. JAK POHLÍŽÍ DEN BÓDHI NA LIDSKOU OSOBNOST	36
7. BUDDHISTICKÉ RITUÁLY.....	37
7.1. RITUÁLY SPOJENÉ S LIDSKOU OSOBOU	38
7.2. JAK SE RITUÁLY PRAKTIKUJÍ VE SVĚTĚ	39
7.3. MEDITACE	41
8. ZÁVĚR	43
8.1. SOUČASNÝ BUDDHISMUS VE SVĚTĚ.....	43
8.2. VYUŽITÍ TÉMATU V TRANSKULTURNÍ KOMUNIKACI.....	50
8.3. ZHODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	52
9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56

1. Úvod

Buddhismus, jakožto dávné náboženství, v sobě nese moudrost a náhled do podstaty lidské existence. V jeho podstatě se ukrývají pojmy jako utrpení, osvícení a cesta ke zklidnění mysli. Avšak tento náboženský rámec není omezen pouze na filozofické uvažování, ale projevuje se i v různých svátcích a rituálech, které jsou důležitou součástí buddhistického života. Buddhismus je náboženství založené na učení Buddhy, které klade velký důraz na pochopení lidského utrpení a hledání cesty ke klidu mysli. Jeho základ spočívá ve čtyřech ušlechtilých pravdách, které osvětlují podstatu lidského utrpení a cestu k osvobození mysli. Osmidílná stezka pak udává praktické kroky, jak dosáhnout tohoto osvobození ve formě osvícení prostřednictvím správného chápání, myšlení, jednání a meditace.

Různé proudy buddhismu, jako Máhájána nebo Théraváda, představují různé interpretace učení a praktik. Toto náboženství ovlivňuje nejen rituály a modlitby, ale také každodenní život jednotlivce, propojuje se s uměním, filozofií a etikou, přinášející moudrost do každodenního jednání a chápání světa.

Tato práce se snaží proniknout za povrch buddhistických svátků a rituálů, aby odhalila jejich hlubší symboliku spojenou s lidskou podstatou. Místo vidění těchto událostí pouze jako tradičních obřadů, se zaměřuje na jejich význam, který reflektuje základní principy buddhismu a utváří podstatu chápání lidské bytosti v tomto náboženském rámci. Každý z těchto rituálů a svátků není jen prostou událostí, ale spíše živoucím vyjádřením učení Buddhy o osvícení, změně a cestě ke klidu mysli. Tato práce se pokusí rozluštit spojení mezi těmito událostmi a základními principy buddhismu, abychom lépe pochopili jejich vliv na lidskou existenci a vnímání světa.

V kontextu transkulturní komunikace se otevírá fascinující perspektiva zkoumání, jak jednotlivé prvky buddhistických svátků a rituálů fungují jako univerzální nositelé poselství. Tyto události jsou jako jazyk, který překračuje hranice kultur a tradic a promlouvá k obecnému lidskému chápání.

Tím, že se věnuje rozluštění těchto poselství, se snaží proniknout do jejich univerzálního významu, který překračuje hranice náboženských a kulturních kontextů.

Buddhistické svátky a rituály nejsou omezeny pouze na konkrétní věřící či jednu kulturu, jejich význam je mnohotvárný a univerzální. Skrze studium těchto událostí v různých kontextech se tato práce snaží objasnit, jaké základní hodnoty a principy komunikují s lidstvem napříč časem a prostorem. Zabývá se jejich schopností přenášet zprávy o lidské podstatě a cestě k duchovnímu probuzení bez ohledu na kulturní rozmanitost, což otevírá diskuzi o univerzálním chápání lidského bytí prostřednictvím těchto náboženských projevů.

Metodologie studie spočívá v hloubkové analýze jednotlivých prvků buddhistických svátků a rituálů a vyhledávání skrytých významů. Touto analýzou bude možné lépe porozumět propojení náboženských prvků s antropologickým chápáním lidské podstaty, což povede k hlubšímu pochopení role, kterou tyto svátky a rituály hrají v komunikaci mezi různými kulturami a jejich přesahujícím vlivem na chápání lidské existence.

2. Buddhova cesta

*"Nelze říci, že bychom o něm věděli mnoho. Nevíme dokonce ani úplně bezpečně, jak se jmenoval. Snad - pravděpodobně - Siddhártha. V nejstarších textech je zván Gautama nebo Šákjasinha či Šákjamuni."*¹

2.1. Od narození k poznání

Buddha, původně známý jako Siddhártha Gautama, byl zakladatelem buddhismu a jeho učení je založeno na pochopení lidského utrpení a hledání cesty k osvobození od něj. Jeho cesta k pochopení strasti a utrpení byla dlouhá a plná osobních zkušeností a duchovního hledání.

Siddhártha se narodil pravděpodobně v 6. století př. n. l. ve starověké indické rodině jako syn krále Šuddhodany Gautamy a královny Májí. Jeho narození bylo provázeno mnoha zjeveními a předznamenáními, které vytvářely dojem výjimečnosti a osudu, který na něho čeká.

¹ BONDY, Egon. Buddha. Str. 53-54, 3., opr. a dopl. vyd. Praha: DharmaGaia, 2006. ISBN 80-86685-62-4.

Legendy vyprávějí, že královna Májá měla sen, ve kterém ji navštívila bílá slonice a vložila do jejího těla dítě. Tento sen byl interpretován jako znamení, že se narodí dítě, které bude mít vyjimečný osud. Když se Siddhártha narodil, prý přišel matce opět bílý slon, který políbil chlapce na čelo a zazářilo světlo, které osvětlilo celý vesmír.

Krále Šuddhodanu Gautamu navštívil mudrc, který předpověděl, že pokud Siddhártha zůstane žít v paláci, stane se velkým králem, ale pokud se rozhodne opustit palác, bude velkým duchovním vůdcem. *“His father, fearing he would become the latter if he were exposed to the suffering of the world, protected him from seeing or experiencing anything unpleasant or upsetting for the first 29 years of his life.”*² Tyto předpovědi a zjevení vedly rodiče k tomu, aby svého syna chránili před vnějším světem a usilovali o to, aby mu zajistili šťastný a bezstarostný život v luxusu a pohodlí paláce.

Navzdory veškerému luxusu, který mu byl poskytován jeho rodiči, Siddhártha začal pociťovat existenciální úzkost a nedostatek uspokojení. Jeho zájem o svět za branami paláce vedl k setkání s realitou života mimo bezprostřední rodinné prostředí. Poprvé se setkal s nemocemi, stářím a smrtí, když jako mladý muž poprvé vyšel za zdi paláce, které ho chránily před vnějším světem. *“Prý to tak zařídili sami bohové, přestože král Šoddhódana vydal přísný příkaz, že jeho synovi nesmí přijít na oči nic, co by ho mohlo zarmoutit nebo vyděsit. Při jedné vyjížďce spatřil Siddhártha vetchého starce sešlého věkem, podruhé nemocného stíženého strašnou chorobou a potřetí pohřební průvod s nebožtikem na márách, jak ho odnášejí spálit na hranici. Pokaždé se zeptal svého vozataje, zda jen tito jedinci jsou takoví, a vždy mu vozataj po pravdě odpověděl, že nikdo ze smrtelníků nemůže uniknout zákonu stáří, choroby a smrti a že tento žalostný úděl očekává každého. Po návratu do paláce se Siddhártha vždy uchýlil do ústraní a meditoval o neodvratném dopadu běd, strastí a utrpení a jeho mysl se hroužila do pochmurných myšlenek.”*³

Tato zkušenost jím hluboce otřásla a vyvolala v něm touhu po pochopení podstaty utrpení. Rozhodl se tedy opustit palác a stát se asketou, hledajícím odpovědi na otázky

²Siddhartha Gautama [online]. Definition, © 2020. Dostupné z: https://www.worldhistory.org/Siddhartha_Gautama/ [citováno 11.03.2024]

³MILTNER, Vladimír. Vznik a vývoj buddhismu. Str. 51, Vyd. 2. Světová náboženství (Vyšehrad). Praha: Vyšehrad, 2012. ISBN 978-80-7429-156-2.

lidské existence. Jeho rozhodnutí opustit komfort, bezpečí a bezstarostnost paláce bylo odvážné a neobvyklé, ale bylo to pro něj nevyhnutelné, aby začal svou vlastní cestu poznání.

2.2. Snaha o dosažení osvícení

Siddhártha věnoval velkou část svého života hledání hlubšího pochopení lidského utrpení a cesty k jeho překonání. Jeho cesta začala v okamžiku, kdy opustil palác, ve kterém vyrůstal, a vydal se do světa, aby poznal jeho pravou podstatu.

Siddhártha opustil palác v mladém věku, pod vlivem setkání s nemocí, stářím a smrtí, které jím hluboce otřásl. Tyto zkušenosti mu odhalily lidské utrpení a rozpoutaly v něm touhu po pochopení jeho podstaty. Rozhodl se proto opustit pohodlný život v paláci a věnovat se duchovnímu hledání mimo bezprostřední rodinné prostředí. *“Když Buddha opustil domov, vydal se pěšky na jih k lidnatým městům, která se táhla středem ganžské pánve, a až do smrti procházel oblastí dlouhou asi 400 kilometrů a širokou 240 kilometrů, od Kósambí na západě po Čampá na východě.”*⁴

Toto rozhodnutí nebylo jednoduché. Siddhártha opouštěl nejen komfort a luxus, který mu byl poskytován v paláci, ale také svou rodinu a všechno, co znal. Přesto byl přesvědčen, že pouze opuštěním paláce a setkáním se světem mimo jeho zdi může dosáhnout hlubšího pochopení a nalézt cestu k osvícení.

Siddhártha se vydal na cestu do světa a začal objevovat různé aspekty lidské existence. Setkal se s bídou, nemocí a utrpením, ale také s radostí, láskou a soucitem. Tyto zkušenosti ho obohatily a pomohly mu porozumět rozmanitosti lidského života a podstatě lidského utrpení.

Opouštění paláce bylo pro Siddhárthu prvním krokem na jeho dlouhé cestě k osvícení. Tento krok symbolizoval jeho odhodlání se vydat na novou cestu poznání a duchovního probuzení. Byl to okamžik, který mu umožnil objevit realitu za zdmi paláce a vydat se na cestu, která mu nakonec přinesla pochopení lidského utrpení a cestu k jeho překonání.

⁴ CARRITHERS, Michael. Buddha. Str. 37, Praha: Odeon, 1994. ISBN 80-207-0495-7.

Siddhártha Gautama, prošel řadou zkušeností a praktik ve své snaze dosáhnout osvícení. Po opuštění paláce a pohodlí, které mu poskytoval, se Siddhártha setkal s různými učiteli a mudrci, kteří ho vedli na cestě k duchovnímu probuzení. První fáze jeho hledání byla charakterizována extrémními formami asketismu a sebekázně, kdy Siddhártha podstupoval tělesné utrpení a omezování, v naději, že tím dosáhne duchovního osvícení. *“Usadil se na břehu řeky Nairañdzany a byl rozhodnut, že se přinutí dostat se do takového stavu mysli, který by vedl k mókše. Zůstal tam šest let v dešti a větru, za horkého i studeného počasí a jedl a pil jen tolik, aby se udržel při životě. Jeho tělo úplně vyhublo a jeho bývalá tělesná síla ho opustila.”*⁵

Avšak později zjistil, že tato cesta není účinná a nevede k hlubšímu poznání. Rozhodl se tedy přijmout střední cestu, která zdůrazňuje vyvážený přístup k životu. Siddhártha začal praktikovat zdrženlivost a meditaci jako prostředek k nalezení rovnováhy mezi tělem, myslí a duchem. Tato cesta mu umožnila uvědomit si důležitost mírnosti a vyváženosti ve všech aspektech života.

Během svého hledání se Siddhártha intenzivně věnoval různým formám meditace. Trávil dlouhé hodiny v tichu a soustředění, zkoumajíc hlubiny své mysli a hledajíc pravdu o lidském utrpení. Tento proces mu umožnil postupně pronikat stále hlouběji do svého vnitřního já a objevovat pravý význam existence.

Siddhártha také nalézal inspiraci v přírodě, kde nacházel symboly a metafory pro porozumění lidskému utrpení a cestě k osvícení. Pozoroval pohyb oblaků na obloze, proudy vody ve řece a růst rostlin, což mu poskytovalo hlubší vhled do přírodních cyklů a zákonitostí, které odrážejí podstatu lidské existence.

Celým svým srdcem a duší se Siddhártha věnoval hledání pravdy vedoucí k osvícení. Jeho cesta byla poznamenána nejen fyzickou disciplínou a meditativní praxí, ale také neustálým hledáním vnitřního pochopení a uvědomění si pravé podstaty existence.

⁵ WANGU, Madhu Bazaz. Buddhismus. Str. 21, Světová náboženství (NLN, Lidové noviny). Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. ISBN 80-7106-184-0.

2.3. Osvícení a předávání moudrosti

Buddha dosáhl osvícení pod stromem Bódhi v indickém městě Bodhgayá, což byl vrchol jeho duchovní cesty. *“Bódhisattva Siddhártha, sedě pod stromem procitnutí, prošel postupně čtyřmi stupni či stavy pohřížení, meditace.”*⁶ Po mnoha letech intenzivního hledání, meditace a zkoumání lidského utrpení dosáhl Siddhártha Gautama závěrečného pochopení lidské existence a cesty k osvobození od utrpení.

Když Siddhártha došel na toto místo, posadil se pod strom, který se od té doby stal známým jako Bódhi Strom. Seděl v meditativním postoji a slíbil, že neopustí své místo, dokud nedosáhne osvícení. Během svého meditačního sezení byl Siddhártha konfrontován s mnoha vnitřními výzvami a zkouškami, které testovaly jeho vytrvalost a odhodlání.

Podle legendy, během noci Siddhártha konfrontoval své vnitřní demony a iluze, které mu bránily dosáhnout osvícení. Přestože byl sváděn a zkoušen, Siddhártha zůstal soudržný ve své praxi a odmítl se poddat negativním myšlenkám a pokušením.

V ranních hodinách, když svítalo slunce, Siddhártha dosáhl konečného probuzení. *“Dosáhl poznání řetězce narození a smrti a nabyt jistoty, že se zbavil nevědomosti a vášně svého já, které ho poutalo k tomuto světu. Konečně dosáhl procitnutí”*⁷ Během této transcendentální zkušenosti Siddhártha překonal všechny iluze a rozptýlil temnotu nevědomosti, která ho omezovala. Prožíval hluboký pocit míru, radosti a harmonie s vesmírem. Byl to okamžik naprostého osvícení, kdy Siddhártha dosáhl hlubšího pochopení lidského utrpení a cesty k jeho překonání. *“Buddha je jedním z největších a nejvlivnějších myslitelů lidstva. Pro vznik jeho učení však také byly připraveny nejvhodnější podmínky, a to jak sociální, tak filosofické.”*⁸

Po dosažení osvícení se Siddhártha stal Buddhou, což znamená "ten, kdo je probuzený". Byl to okamžik, kdy se Siddhártha stal duchovním vůdcem a učitelem, který

⁶ MILTNER, Vladimír. Vznik a vývoj buddhismu. Str. 57, Vyd. 2. Světová náboženství (Vyšehrad). Praha: Vyšehrad, 2012. ISBN 978-80-7429-156-2.

⁷ WANGU, Madhu Bazaz. Buddhismus. Str. 24, Světová náboženství (NLN, Lidové noviny). Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. ISBN 80-7106-184-0.

⁸ BONDY, Egon, KUŽEL, Petr a HOLBA, Jiří (ed.). Poznámky k dějinám filosofie. Str. 49, Praha: DharmaGaia, 2021. ISBN 978-80-7436-117-3.

předával své poznání a cestu k osvícení světu. Buddhovo osvícení bylo vrcholem jeho duchovní cesty a znamenalo začátek nové éry buddhismu, který dodnes ovlivňuje miliony lidí po celém světě.

Buddha začal své učení předávat těm, kdo byli ochotni naslouchat jeho slovům. *“Jako Hus nebo jako Chelčický měli jedině na mysli mravní obrodu člověka, tak i snažení Buddhovo, jak nám je líčí pálijské prameny, mělo stále jeden cíl: změnu nazírání na podstatu lidského života.”*⁹ Jeho první učení bylo předáno pěti asketům, kteří ho dříve opustili, když se Siddhártha rozhodl přijmout střední cestu. Tito asketi, kteří byli svědky Buddhovy transformace, byli prvními následovníky, kteří přijali Buddhovo učení.

Buddha poté setrval v blízkosti místa svého osvícení, pod stromem Bódhi, kde učil ty, kdo přišli za ním. Lidé z různých vrstev společnosti, od prostých vesničanů po učené mudrce, přicházeli, aby naslouchali Buddhovým slovům a učili se od něj. Buddha vyučoval o čtyřech ušlechtilých pravdách, osmidílné stezce a o tom, jak dosáhnout osvícení a osvobození od utrpení.

Buddha poté začal cestovat po různých částech Indie, učil v různých městech a vesnicích a setkával se s lidmi různých kultur a náboženství. Jeho učení bylo založeno na soucitu a porozumění lidem a jejich utrpení. Buddha používal různé příklady, příběhy a podobenství, aby vysvětlil své učení a usnadnil jeho pochopení.

Buddha také založil komunitu mnichů a následovníků, známou jako sangha, která mu pomáhala šířit jeho učení a poskytovat duchovní podporu a vedení ostatním. Tato komunita se stala důležitou součástí buddhistické tradice a dala lidem možnost připojit se k cestě k osvícení. *“Sangha vznikla jako skupina učedníků, kteří se vzdali světského života, aby putovali s Buddhou a poslouchali jeho učení. Po Buddhově smrti jeho učedníci pokračovali ve společném životě jako komunita, putující z místa na místo a živící se příjmem almužen.”*¹⁰

⁹ LESNÝ, Vincenc. Buddhismus. Str. 66, Velká řada (Votobia). Olomouc: Votobia, 1996. ISBN 80-7198-062-5.

¹⁰ Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "sangha". Encyclopedia Britannica, 30 Jun. 2023, <https://www.britannica.com/topic/sangha>. Accessed 11 March 2024. [citováno 11.03.2024]

Buddha zemřel ve věku osmdesáti let, ukončujíc tak své pozemské putování. Jeho smrt, známá jako Parinirvána, je klíčovou událostí v buddhistické tradici a je považována za důležitý okamžik v jeho životě.

Buddha strávil poslední část svého života cestováním po různých částech Indie a pokračoval ve vyučování své nauky a poskytování duchovního vedení svým následovníkům. Přestože jeho tělo bylo již staré a zesláblé, jeho mysl zůstávala jasná a jeho srdce plné soucitu k ostatním.

Když se Buddha cítil, že se blíží jeho konec, odešel do vesnice Kusinara na okraj lesa pod strom sal. Posledními slovy, která vyslovil, byla povzbuzení svým následovníkům, aby se neustále se rozvíjeli. Poté Buddha ulehl na bok a vstoupil do meditativního stavu, který vedl k jeho osvobození. *“Potom se Mistr pohřžil do prvního stupně meditace. Když se probрал z prvního stupně meditace, pohřžil se do druhého, Když se probрал z druhého stupně meditace, pohřžil se do třetího. Když se probрал z třetího stupně meditace, vešel do sféry nekonečnosti prostoru. Když vyšel ze sféry nekonečnosti prostoru, vešel do sféry nekonečnosti vědomí. Když vyšel ze sféry nekonečnosti vědomí, vešel do sféry nicoty. Když vyšel ze sféry nicoty, vešel do sféry vnímání-nevnímání. Když vyšel ze sféry vnímání-nevnímání, došel konečného vyvanutí.”*¹¹

Podle tradice zemřel Buddha v hlubokém stavu meditace, který vedl k Parinirváně, což je konečné osvobození od cyklu znovuzrozdání a utrpení. Tento okamžik je považován za ukončení Buddhova pozemského života a jeho vstup do nirvány, stavu absolutního klidu a svobody od utrpení.

Po Buddhově smrti bylo jeho tělo kremováno a jeho popel rozptýlen po různých svatých místech. Jeho učení však přežilo jeho fyzickou přítomnost a stalo se základem pro buddhistickou tradici, která pokračuje dodnes. Buddhova smrt je považována za ukončení jeho pozemského putování, ale jeho odkaz a učení pokračují jako inspirace pro mnoho lidí po celém světě, kteří hledají cestu k osvícení a osvobození od utrpení. *“V*

¹¹ MILTNER, Vladimír. Vznik a vývoj buddhismu. Str. 90-91, Vyd. 2. Světová náboženství (Vyšehrad). Praha: Vyšehrad, 2012. ISBN 978-80-7429-156-2.

prvních stoletích po Buddhově smrti byly shromažďovány ústní tradice a na několika koncilech postupně shrnovány a sepisovány do kánonu posvátných textů.”¹²

3. Buddhismus

Nyní, když jsme se seznámili se životem Siddhárthy Gautamy, který dosáhl osvícení a stal se Buddhou si můžeme podrobněji rozebrat buddhistické náboženství.

3.1. Historie Buddhismu

Historie buddhismu sahá až do 6. století př. n. l., kdy v severní Indii vznikla nová náboženská a filozofická tradice. Buddhismus vzešel jako reakce na existující náboženské systémy a společenské struktury té doby a stal se jedním z hlavních náboženství Indie.

První dochované záznamy o buddhismu pocházejí z éry, kdy Buddha, původně známý jako Siddhártha Gautama, dosáhl osvícení. Jeho učení a filozofie postupně získaly popularitu a staly se základem nové náboženské tradice. Buddhismus se postupně šířil po celé Indii a stal se důležitým aspektem tamní kultury a společnosti. *“Uvažujeme-li o vývoji indického buddhismu v období od Buddhovy smrti do vzniku mahájány, musíme mít na paměti, že buddhistická nauka v té době prodělala množství změn, přičemž se zároveň šířila po celém subkontinentu. Ačkoli můžeme několika slovy popsat změny, k nimž došlo za několik set let, neměli bychom zapomínat, že prezentujeme konečnou podobu procesu, který probíhal postupně a který nikdo z jeho protagonistů nemohl celý sledovat.”¹³*

Buddhismus byl jedním z hlavních náboženství v Indii po mnoho století. Během této doby se rozdělil do různých škol a směrů, které se lišily ve svých učeních a praktikách. Buddhismus také ovlivnil mnoho dalších náboženských tradic a filozofií v různých částech světa.

¹² STÖRIG, Hans Joachim. Malé dějiny filozofie. Str. 49-50, 4. vyd. Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-115-6.

¹³ WILLIAMS, Paul. Mahájánový buddhismus: základy nauky. Str. 26, Přeložil Michal SYNEK. Religio (DharmaGaia). V Praze: DharmaGaia, 2017. ISBN 978-80-7436-064-0.

Buddhismus se vyvinul do různých škol a směrů, které reflektovaly různorodost interpretací Buddhova učení a praktik. Mezi hlavní buddhistické směry patří Théraváda, Mahájána, Vadžrajána, Zen a tibetský buddhismus.

Théraváda zdůrazňuje individuální osvícení a dodržování přísných pravidel a disciplíny. Mahájána klade důraz na soucítění a snahu o osvobození všech bytostí. Vadžrajána se zaměřuje na různorodé meditační praktiky a tantrické rituály. Zenový buddhismus zdůrazňuje přímou zkušenost probuzení prostřednictvím intenzivní meditace a používání koanů. Tibetský buddhismus je charakterizován rozsáhlým systémem filozofických a praktických učení, včetně meditace, rituálních obřadů a učení o reinkarnaci. Každý z těchto směrů má své vlastní učení, praktiky a rituály, které ovlivňují životy milionů věřících po celém světě.

V průběhu času se buddhismus šířil mimo hranice Indie a stal se důležitým náboženstvím v mnoha dalších zemích, včetně Číny, Japonska, Koreje, Thajska, Srí Lanky a dalších. Každá z těchto kultur přispěla k formování buddhistické tradice a vytvořila své vlastní unikátní interpretace učení Buddha.

Buddhismus se stal jedním z nejvýznamnějších náboženství na světě a jeho učení o osvobození od utrpení a soucitu s ostatními lidmi ovlivňuje miliony věřících po celém světě dodnes. Navzdory různorodosti buddhistických tradic a škol zůstává centrální poselství buddhismu-o hledání cesty k osvícení a osvobození od utrpení-stále aktuální a inspirativní pro mnoho lidí po celém světě.

3.2. Základní principy buddhistického náboženství

Buddhismus se zakládá na několika klíčových principech, které formují jeho učení a praktiky. *“Být buddhistou, to vlastně nevyžaduje chrám ani pomoc mnicha. Držet se učení buddhismu může ve svém každodenním životě kdokoli.”*¹⁴ Jedním z nejzákladnějších a nejznámějších principů jsou Čtyři ušlechtilé pravdy, které představují základní identifikaci lidského utrpení a cesty k jeho překonání. *“Čtyři vznešené pravdy*

¹⁴ WANGU, Madhu Bazaz. Buddhismus. Str. 100, Světová náboženství (NLN, Lidové noviny). Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. ISBN 80-7106-184-0.

*obsahují podstatu Buddhova učení. Byly to tyto čtyři principy, které Buddha pochopil během své meditace pod stromem bodhi.*¹⁵[\[OBJ\]](#)

První z těchto pravd je pochopení utrpení jako neodmyslitelného aspektu lidské existence. Druhá pravda se zabývá příčinami tohoto utrpení, které spočívají v touze a připoutání k pozemským věcem a představám. Třetí pravda odkazuje na možnost ukončení utrpení, což je dosaženo odstraněním jeho příčin. Čtvrtá pravda je cesta, která vedle správného chápání, správného myšlení, správného řečnictví, správného jednání, správného živobytí, správného úsilí a správné pozornosti zahrnuje také správnou meditaci. *“Ale kdo se uchýlí k Buddhovi, ke jeho učení a k jeho obci, pochopí zcela čtyři vznešené pravdy a vidí utrpení, vznik utrpení a osmidílnou cestu vedoucí k utišení utrpení.”*¹⁶

Buddhistická karma je komplexní koncept, který zahrnuje více aspektů a hloubku, než se na první pohled může zdát. *“Slovo karma znamená čin a míní se tím veškeré úmyslně tělesné, slovní a mentální činy. V toku naší mysli zanechávají tyto činy otisky nebo semena, a ty za vhodných podmínek přinesou plody v podobě našich zkušeností.”*¹⁷ Podle buddhistického učení je karma základním zákonem vesmíru, který určuje, že každé jednání jednotlivce má své důsledky. Tato karmická zákonitost je považována za základní princip existence a je základem pro pochopení lidského osudu a stavu bytí.

Buddhistická karma je tvořena myšlenkami, slovy a činy jednotlivce. Každý akt člověka, ať už pozitivní nebo negativní, vytváří karmický stopy, které mají vliv na jeho budoucnost. Pozitivní činy přinášejí pozitivní karmické důsledky, zatímco negativní činy vedou ke vzniku negativní karmy. Karmické důsledky se mohou projevit v tomto životě nebo v budoucích životech, což v buddhismu zahrnuje přesvědčení o reinkarnaci.

Důležitým prvkem buddhistické karmy je i kontext, ve kterém jsou činy vykonávány. To znamená, že nejen samotné jednání, ale i motivace a úmysly za těmito

¹⁵Siddhartha Gautama Biography: The Buddha [online]. © 2019. Dostupné z: <https://biographics.org/siddhartha-gautama-biography-the-buddha/> [citováno 11.03.2024]

¹⁶ LESNÝ, Vincenc. Buddhismus. Str. 67, Velká řada (Votobia). Olomouc: Votobia, 1996. ISBN 80-7198-062-5.

¹⁷ CHÖDRÖN, Thubten. Buddhismus pro začátečníky v otázkách a odpovědích. Str. 64, Přeložil Dora LUKÁŠOVÁ. Brno: Barrister & Principal, 2017. ISBN 978-80-7364-053-8.

činy mají významný vliv na vytváření karmy. *“Bytosti se na světě znovuzrozuji podle hodnoty a účinku svých činů v minulém nebo v minulých životech. Žádný čin nezapadne doztracena, každá čin má svůj účinek a přináší svůj plod, jenž po uzrání dopadá na svého původce.”*¹⁸ Například, jednání vykonaná s laskavostí a soucitem budou mít pozitivní karmické důsledky, zatímco jednání vykonaná s nenávisí a chamtivostí budou mít negativní karmické důsledky.

Buddhisté věří, že pochopení karmického zákona je klíčem k dosažení osvícení a osvobození od cyklu znovuzrozování. Praxe morálního a etického chování, která je založena na porozumění karmickému zákonu, je tak klíčovou součástí buddhistického života a duchovního růstu.

Samsára je konceptem buddhismu, který označuje cyklus neustálého znovuzrozování a přetrvání ve fyzickém světě. Tento cyklus je charakterizován utrpením a neustálým cyklem narození, stárnutí, nemoci a smrti. Pro buddhisty představuje samsára stav neustálého zajetí a utrpení, ve kterém jsou jednotlivci uvězněni.

Podstata samsáry spočívá v přesvědčení, že jednotlivci jsou vázáni k cyklu znovuzrozování kvůli svým připoutáním a přání, která vznikají z nevědomosti a iluze. *“Samsara, v jazyce pali samsaro, znamená putování; myslí se tím tento proměnlivý svět ve smyslu zkušenosti jako předmět vědomí a to tak, jak se odehrává jeho děj jako příčinný v prostoru a čase. V životním smyslu je kammickou linií s jejími stále se opakujícími přerody. Samsaro je to, v čem se v prostoru a čase rozvíjí řada rodičů, svět v obecném smyslu, pochod znovuzrozování, svět v buddhistickém smyslu.”*¹⁹ Karmické zákony, které jsou součástí tohoto cyklu, ovlivňují osud jednotlivce na základě jejich jednání, myšlení a emocí v minulých životech. Tím se jedinec neustále zavazuje k dalším narozením a k přetrvávání ve samsáře.

Pro buddhisty je cílem osvobození od samsáry a dosažení stavu nirvány, což je stav naprostého osvícení a osvobození od utrpení. Dosažení tohoto cíle vyžaduje

¹⁸ MILTNER, Vladimír. Vznik a vývoj buddhismu. Str. 201, Vyd. 2. Světová náboženství (Vyšehrad). Praha: Vyšehrad, 2012. ISBN 978-80-7429-156-2.

¹⁹ PROCHÁZKA, Leopold. Základní kniha buddhismu: Buddha a jeho učení. Str. 90, Olomouc: Fontána, [2002?]. ISBN 80-86179-97-4.

porozumění příčinám a podstatě samsáry a následného překonání připoutání a iluzí, které udržují jedince v cyklu znovuzrovnání.

Zároveň je důležité si uvědomit, že buddhistická koncepce samsáry není jen o negativitě a utrpení, ale také o možnosti dosažení osvícení a osvobození. Pro mnoho buddhistů je samsára vnímána jako příležitost k duchovnímu rozvoji a seberealizaci, ačkoli je také vnímána jako stav trvalého utrpení, který je třeba překonat.

Nirvána je klíčovým konceptem buddhismu, označujícím stav naprostého osvícení a osvobození od cyklu znovuzrovnání a utrpení. *”Nirvána, na Západě velmi nepřesně vykládaná jako jakási posmrtná spása na nebesích, je v buddhismu představována co stav výsostného míru a blaženství, co absolutní dokonalost bytí. V protikladu k ní je obyčejný světský život bída, úpadek, strast, zkrátka vyložená mizérie.”*

²⁰ Tento stav je dosažitelný prostřednictvím správného porozumění, praxe a meditace.

Pro buddhisty představuje nirvána stav naprostého klidu, míru a harmonie, ve kterém jsou všechny formy utrpení a připoutání k pozemským věcem a představám překonány. Jedná se o stav bez trápení, strachu a utrpení, který je dosažitelný prostřednictvím rozvoje moudrosti, soucítění a etického života.

Nirvána není pouhým zničením existence, ale spíše realizací jejího pravého charakteru. Je to stav absolutní svobody, v němž jedinec přestává být podroben cyklu znovuzrovnání a dosahuje naprostého osvícení. Tento stav není spojen s vyhasnutím nebo zánikem existence, ale spíše s transcendentním stavem vědomí a bytí, který je mimo dosah obvyklých podmínek a omezení života v samsáře.

Dosažení nirvány je hlavním cílem buddhismu a je považováno za nejvyšší stav osvícení a osvobození, které může jedinec dosáhnout. Pro buddhisty je to stav, který přináší nejvyšší štěstí a uspokojení, a je považován za konečný cíl života a duchovního úsilí. Díky nirváně může jedinec dosáhnout naprostého míru a naplnění, a zároveň se osvobodit od všech formálních utrpení a příčin trápení v samsáře.

²⁰ MILTNER, Vladimír. Vznik a vývoj buddhismu. Str. 221, Vyd. 2. Světová náboženství (Vyšehrad). Praha: Vyšehrad, 2012. ISBN 978-80-7429-156-2.

Buddhismus také učí o pomíjivosti všech jevů, což znamená, že všechny fenomény, včetně lidského těla a mysli, jsou trvale proměnlivé. Tato přirozená změna je zdrojem lidského utrpení a nejistoty.

Dalším základním principem buddhismu je individuální podstata, která odkazuje na absenci trvalého a nezávislého "já". Mysl a tělo jsou skládány z různých prvků, které spolu interagují, ale žádný z nich není vlastním jádrem identity. Porozumění této individualitě je klíčem k osvícení.

Osmidílná stezka je klíčovým prvkem buddhistického učení, který poskytuje komplexní průvodce pro dosažení osvícení a osvobození od utrpení. "*Osmidílná vznešená stezka sestávající z těchto prvků: pravé pochopení, pravé myšlení, pravá řeč, pravé jednání, pravé živobytí, pravé úsilí, pravá bdělost, pravé soustředění.*"²¹ Tato cesta se skládá ze série osmi důležitých aspektů, které jedinec následuje při duchovním rozvoji a cestě k osvícení.

Prvním krokem na Osmidílné stezce je správné pochopení. Jedinec se snaží pochopit Čtyři ušlechtilé pravdy, které pojednávají o povaze utrpení, jeho příčinách, cestě k jeho překonání a o samotné cestě k osvícení. Toto pochopení slouží jako základ pro další rozvoj na cestě k osvícení. Druhým aspektem je správné myšlení. Jedinec se snaží udržovat pozitivní a harmonické myšlení, svobodné od chamtivosti, nenávisti a sebelítosti. Kultivuje myšlenky soucítění, lásky a nenásilí. Třetím aspektem je správné řečnictví. Jedinec dbá na to, aby jeho slova byla pravdivá, laskavá a prospěšná. Vyvaruje se lži, pomluvám, hrubému jazyku a jiným formám škodlivé komunikace. Dalším důležitým prvkem je správné jednání. Jedinec dodržuje etické principy a vyhýbá se škodlivým činům jako je zabíjení, krádež, nevhodný sexuální styk a škodlivé chování. Správné živobytí zahrnuje způsob obživy, který je v souladu s etickými principy buddhismu. Jedinec si vybírá živobytí, které je prospěšné pro ostatní a nezpůsobuje škodu. Dalším aspektem je správné úsilí. Jedinec projevuje odhodlání a disciplínu v praktikování buddhistických cvičení a meditací, aby dosáhl osvícení a osvobození od utrpení. Správná pozornost zahrnuje schopnost být přítomný v přítomném okamžiku,

²¹ ŠTAMPACH, Odilo Ivan. Přehled religionistiky. Str. 92, Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-384-0.

pozorovat své myšlenky, pocity a prožitky bez zaujatosti a soudů. A konečně, správná meditace je praxí soustředění mysli a dosažení hlubšího stavu vnitřního klidu a moudrosti.

Osmidílná stezka poskytuje integrovaný rámec pro duchovní rozvoj a dosažení osvícení. Jedinec se snaží zařadit tyto aspekty do svého každodenního života, aby dosáhl osvícení a osvobození od cyklu znovuzrolování a utrpení.

Tyto základní principy poskytují rámec pro porozumění buddhistického náboženství a jeho cílů-dosažení osvícení a osvobození od utrpení a cyklu znovuzrolování. Buddhismus nabízí komplexní a hlubokou cestu k nalezení vnitřního klidu a moudrosti prostřednictvím učení, meditace a etického života.

3.3. Význam lidské osoby v Buddhismu

V buddhismu je lidská osoba považována za zcela jedinečnou a zároveň za nositele neomezeného potenciálu k dosažení osvícení, neboli osvobození od utrpení. Tento pohled vychází z hlubokého porozumění buddhismu o podstatě lidské existence a z toho, jakým způsobem může lidská bytost aktivně ovlivňovat svůj vývoj a směřovat k duchovnímu růstu.

Jedním z klíčových konceptů je přesvědčení o možnosti dosažení osvícení. Buddhismus učí, že každý člověk má v sobě skrytou moudrost a schopnost soucítění, což jsou základní předpoklady pro duchovní rozvoj. Ačkoli tento proces vyžaduje úsilí a trénink mysli, věří se, že každý člověk má potenciál dosáhnout osvícení a osvobození od cyklu znovuzrolování.

Dalším důležitým aspektem je svobodná vůle, kterou má lidská bytost. Tato svoboda umožňuje jedinci rozhodovat o svých činech, myšlenkách a emocích. Buddhismus zdůrazňuje, že člověk má možnost přijímat zodpovědnost za své jednání a aktivně se účastnit svého duchovního rozvoje.

Buddhismus věnuje také velkou pozornost individuálnímu růstu a seberealizaci. Lidská bytost má možnost rozvíjet svůj potenciál a dosahovat vyšších úrovní uvědomění a osvícení prostřednictvím praxe meditace, studia učení buddhismu a eticky založeného života. Každý jedinec je povzbuzován k tomu, aby hledal svůj vlastní smysl existence a svou vlastní cestu k osvícení.

Součástí tohoto procesu je také soucítění a péče o ostatní. Etika buddhismu zdůrazňuje důležitost soucítění a altruismu. *“Co se týče myslí, Buddha všem radí, přát ostatním to nejlepší. Měli bychom se naučit oceňovat vše dobré, co druzí dělají. Dokonce bychom je měli chtít v zájmu společného prospěchu překonat.”*²² Lidská bytost má schopnost rozvíjet soucítění a projevovat lásku a péči k ostatním bytostem, což je klíčový aspekt duchovního růstu a cesty k osvícení.

I přesto, že buddhistická filozofie učí o konceptu absence trvalého "já", každá lidská bytost je vnímána jako individuální a unikátní. Každý jedinec má svou vlastní cestu k osvícení a svůj vlastní příspěvek k rozvoji buddhistické komunity. V tomto smyslu je lidská osoba v buddhismu vnímána jako nositel neomezeného potenciálu k osobnímu rozvoji a k harmonii ve světě.

Etika buddhismu je základním kamenem pro chování a životní styl buddhistických praktikujících, a to prostřednictvím důrazu na nenásilí, šetrnost, úctu k životu a snahu minimalizovat utrpení pro sebe i pro ostatní. Jedním z hlavních principů je nenásilí, a to nejen ve fyzickém smyslu, ale i v projevech slov a myšlenek. Buddhové věří, že každá bytost má právo na život a že ubližování nebo zabíjení jsou kontraproduktivní, přinášející pouze utrpení.

Úcta k životu a ke všem živým bytostem je dalším důležitým prvkem etiky buddhismu. Buddhové si váží všech forem života a usilují o minimalizaci způsobeného utrpení. To se projevuje nejen v úctě k lidskému životu, ale i k životům zvířat a dalším formám života.

Dalším klíčovým prvkem etiky buddhismu je pět základních příkazů, které zahrnují zákaz zabíjení, krádeže, nevhodného sexuálního chování, lži a užívání intoxikantů. Tyto příkazy slouží jako základní směrnice pro etické jednání a správný životní styl.

²² NYDAHL, Ole. Jak se věci mají: živé pojetí buddhismu. Str. 57, 3. rev. vyd. Brno: Bílý deštník, 2001. ISBN 80-238-7279-6.

A konečně, soucítění a laskavost jsou základními hodnotami etiky buddhismu. Buddhisté věří v důležitost soucítění a laskavosti k ostatním bytostem, což se projevuje aktivní snahou minimalizovat utrpení a přinášet radost a podporu druhým bytostem.

Celkově je etika buddhismu založena na principu nenásilí, úcty k životu a soucítění k ostatním bytostem. Tyto hodnoty slouží jako průvodce pro správné jednání a životní styl, který minimalizuje utrpení a přispívá k harmonii ve světě.

Vnímání buddhistických osob ve světě je často pozitivní a spojeno s řadou charakteristik a hodnot, které jsou přisuzovány buddhistickému životnímu stylu a filozofii. Jedním z hlavních rysů, kterými jsou buddhisté často vnímáni, je mírumilovnost a harmonie. Jejich filozofie nenásilí a úcta ke všem formám života vytváří dojem lidí, kteří usilují o pokoj a soulad nejen ve svém vlastním životě, ale i ve vztazích s ostatními.

Buddhisté jsou často chápáni jako duchovní hledači, kteří se snaží nalézt vnitřní klid, moudrost a osvícení. Jejich zájem o meditaci, kontemplaci a duchovní praxi je vnímán jako cesta k hlubšímu porozumění sobě i světu. Tato snaha o osobní rozvoj a duchovní uvědomění je často respektována a obdivována.

Další významnou charakteristikou buddhistů je jejich úcta k životnímu prostředí a přírodě. Důraz na nenásilí a úctu ke všem formám života vede mnoho buddhistů k angažovanosti v ochraně přírody a udržitelnosti. Jsou vnímáni jako lidé, kteří si váží přírody a snaží se žít v souladu s ní.

Buddhisté jsou často spojováni s vzděláním a kulturou. Jejich historie a tradice, stejně jako důraz na studium učení buddhismu a filozofie, mohou přispět k obecnému respektu a obdivu. Jsou vnímáni jako symbol vzdělanosti a hlubokého porozumění lidskému životu.

Pokora a skromnost jsou dalšími charakteristikami, které jsou často přisuzovány buddhistům. Jejich duchovní přístup k životu a důraz na vnitřní bohatství nad materiálními statky činí dojem lidí, kteří nepřikládají velký význam vnějšímu projevu úspěchu a majetku.

Celkově je vnímání buddhistů ve světě často pozitivní a spojeno s jejich duchovním hledáním, mírumilovností, úctou k životu a přírodě, vzděláním a skromností.

Jsou vnímáni jako lidé, kteří přinášejí pozitivní přínos společnosti svým duchovním růstem a angažovaností ve prospěch druhých.

Nyní, když jsme si představili Buddhovu pouť a historii buddhismu, se můžeme přesunout k buddhistickým oslavám. Pro mou práci jsem si vybrala Vesak, Losar a den Bódhi. Svátky Vesak, Losar a Den Bódhi mají velký duchovní význam pro buddhistickou a tibetskou komunitu. Jsou spojeny s významnými událostmi v životě Buddha a slouží jako připomínka důležitých aspektů buddhistické nauky. Tyto svátky jsou také důležitou součástí kulturního dědictví mnoha zemí, kde se slaví. Studium a porozumění těmto svátkům může přispět k bohatšímu pochopení kulturních tradic a zvyklostí. Vzhledem k tomu, že tyto svátky jsou slaveny v různých částech světa, včetně Asie a dalších regionů, studium a oslava Vesaku, Losaru a Dne Bódhi mohou napomoci k posílení mezikulturního porozumění a respektu mezi různými kulturami.

4. Vesak

Vesak, významný buddhistický svátek, slaví narození, osvícení a smrt Buddha. Během této oslavy se buddhisté shromažďují v chrámech k modlitbám, meditaci a činům dobročinnosti.

4.1. Co je to Vesak

Historie svátku Vesak sahá až do 3. století př. n. l., kdy se traduje, že se v této době narodil, dosáhl osvícení, a nakonec i zemřel Gautama Buddha. *“Za své jméno vděčí stejnojmennému měsíci, který odpovídá našemu květnu.”*²³ Přesné datum Vesaku je spojeno s lunárním kalendářem a může se lišit v různých zemích podle různých tradic a interpretací.

Legendy spojené s Vesakem jsou v různých buddhistických tradicích různorodé. *“Od 12. století si tak buddhisté připomínají tři význačné události v životě Buddha Gautamy: Buddhovo zrození, jeho “probuzení” pod stromem bódhi a jeho smrt. I Buddhova smrt platí za radostnou událost, neboť znamená jeho vyhasnutí, vstup do*

²³ KIRSTE, Reinhard; SCHULTZE, Herbert a TWORUSCHKA, Udo. Svátky světových náboženství. Str. 95, Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-588-7.

nirvány.”²⁴ Jedna z nejznámějších legend hovoří o narození Buddhy, kdy se jeho matka, královna Maya, vracela do rodného města Kapilavastu. Na cestě se zastavila pod stromem Sal, kde následně porodila Buddhu. Další legenda hovoří o jeho osvícení pod stromem Bódhi, kde seděl mnoho dní v meditaci, dokud konečně nedosáhl osvícení a porozumění podstatě utrpení a cesty k jeho odstranění. Nakonec, legenda o jeho úplném zániku (paranirvāṇe) vypráví o jeho posledních slovech a vznešeném odchodu z tohoto světa.

Význam Vesaku pro buddhisty spočívá v připomínání života, učení a duchovního dědictví Buddhy. Je to čas k reflexi nad jeho učením o osvobození od utrpení a cestě k duchovnímu probuzení. Vesak připomíná důležité události v životě Buddhy a poskytuje příležitost k prohloubení víry, modlitbám a meditaci. *“Vesak, nejdůležitější ze svátků theravádového buddhismu, připomíná narození, osvícení a úmrtí Buddhy. Událost se slaví v den úplňku lunárního měsíce Vesakha, který připadá na duben nebo květen. Tento den je v mnoha zemích jihovýchodní Asie ustanoven jako státní svátek. Je charakterizován speciálními náboženskými obřady a různými skutky zaměřenými na získání zásluh, jako je předávání jídla nebo almužny mnichům či propuštění zajatých ptáků.”*²⁵ Tento svátek také slouží k přinášení radosti, sdílení lásky a soucítění s ostatními bytostmi, což jsou základní hodnoty buddhismu. Celkově je Vesak pro buddhisty závazkem k duchovnímu růstu a prohloubení jejich vztahu k učení Buddhy, což posiluje jejich spojení s buddhistickou komunitou a přináší harmonii a pokoj do jejich životů.

4.2. Rituály spojené s Vesakem

Během Vesaku, což je významný svátek v buddhismu, se buddhisté zapojují do různých rituálů a ceremonií, aby připomněli život, učení a duchovní dědictví Buddhy Gautamy. *“Vesak je také svátkem světél a vlajek. Ulice jsou plné výjevů z Buddhova života, vlají tu pestré vlaječky, září lucerny a svíčky.”*²⁶ Jedním z hlavních prvků Vesaku je společná meditace a modlitby, které se konají v chrámech a kláštorech. Tato společná meditace a modlitby slouží k uctění Buddhy a prohloubení duchovního uvědomění

²⁴ KIRSTE, Reinhard; SCHULTZE, Herbert a TWORUSCHKA, Udo. Svátky světových náboženství. Str. 96, Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-588-7.

²⁵ Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Wesak". Encyclopedia Britannica, 24 Nov. 2023, <https://www.britannica.com/topic/Wesak>. Accessed 11 March 2024. [citováno 11.03.2024]

²⁶ KIRSTE, Reinhard; SCHULTZE, Herbert a TWORUSCHKA, Udo. Svátky světových náboženství. Str. 96, Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-588-7.

účastníků. Meditace je klíčovou součástí buddhistické praxe, která umožňuje jednotlivcům soustředit svou mysl a nalézt vnitřní klid a harmonii.

Dalším důležitým aspektem Vesaku je recitace posvátných textů, jako jsou sútry a mantry, které obsahují učení Buddha. Tímto způsobem se buddhisté spojují s učením a posilují své duchovní spojení s ním. Recitace posvátných textů může být prováděna jak individuálně, tak společně v rámci komunity, a má za cíl prohloubit porozumění a vnímání učení Buddha.

Vesak je také časem činů dobročinnosti, kdy lidé přinášejí obětiny do chrámů, aby vyjádřili svou úctu k Buddhu a jeho učení. Tato činnost může zahrnovat přinášení květin, vonných tyčinek, potravin nebo finančních darů. Dále se buddhisté mohou zapojovat do charitativních aktivit, jako je poskytování jídla nebo materiální pomoci potřebným, což je projevem soucítění a lásky k druhým bytostem.

Vesak je časem duchovního růstu a prohloubení porozumění učení Buddha, a proto se mohou konat duchovní přednášky a semináře, které se zaměřují na aplikaci tohoto učení v každodenním životě. Tyto přednášky poskytují možnost prohloubit porozumění učení a prožít Vesak v duchu duchovního růstu a uvědomění.

Oslava osvícení a narození Buddha může být provázena různými rituály a tradicemi, jako jsou procesí, výzdoba chrámů a zapálení svíček či lampiček. Tato oslava přináší radost a slavnostní atmosféru do buddhistických komunit a umožňuje sdílet lásku a radost s ostatními v duchu buddhistického učení o soucítění a harmonii.

4.3. Jak pohlíží Vesak na lidskou osobu

Vesak, jako významný svátek v buddhismu, přináší hluboké pochopení a úctu k lidské osobě a jejímu duchovnímu potenciálu. Z perspektivy Vesaku je lidská osoba chápána jako jedinečná bytost s možností dosáhnout osvícení a probuzení, což je základním cílem buddhistického učení.

Prvním důležitým aspektem pohledu na lidskou osobu během Vesaku je uvědomění si potenciálu každého člověka k osvícení. Tento svátek slaví narození, osvícení a úplné zánik Buddha Gautamy, což připomíná, že každý jedinec má v sobě schopnost dosáhnout duchovního probuzení podobně jako Buddha.

Dalším důležitým prvkem je úcta k lidskému životu a jeho cennosti. Vesak zdůrazňuje, že lidský život je vzácný a cenný, a každá lidská bytost má možnost využít svého života k duchovnímu růstu a osvícení. Tím se lidská osoba stává klíčovým prvkem v cestě k osvícení a rozvoji duchovního potenciálu.

Zodpovědnost za své činy je dalším důležitým aspektem. Vesak učí, že lidská osoba má zodpovědnost za své jednání, myšlení a rozhodnutí. Jedinec je povzbuzován k uvědomění si důsledků svých činů a k tomu, aby svým jednáním přispíval k duchovnímu růstu nejen sobě, ale i ostatním bytostem.

Důležitým aspektem pohledu na lidskou osobu během Vesaku je také uvědomění si cesty ke snížení utrpení. Vesak ukazuje, že každá lidská bytost má potenciál snížit utrpení ve svém životě a dosáhnout vnitřního klidu a štěstí prostřednictvím duchovní praxe, meditace a učení Buddhy.

Celkově lze říci, že Vesak podtrhuje důležitost a hodnotu lidského života a zdůrazňuje potenciál každého jednotlivce dosáhnout osvícení a duchovního růstu. Tento svátek přináší inspiraci a motivaci k uvědomění si vlastního duchovního potenciálu a k hledání cesty ke štěstí a harmonii.

5. Nový rok (Losar)

Nový rok v buddhismu je často slaven jako čas obnovy, reflexe a duchovního posilování. Buddhismus využívá tento čas k připomenutí základních principů učení Buddhy a k prohloubení uvědomění o pomíjivosti a proměnlivosti života.

5.1. Jak buddhisté slaví Losar

Historie Losaru, tibetského Nového roku, sahá hluboko do minulosti tibetské kultury a tradic. *” Lunární Nový rok, festival typicky oslavovaný v Číně a dalších asijských zemích, který začíná s prvním novým měsícem lunárního kalendáře a končí prvním úplňkem lunárního kalendáře, 15 dní poté. Lunární kalendář je založen na cyklech měsíce, takže se datace svátku mírně liší rok od roku, začíná někdy mezi 21. lednem a 20. únorem podle západních kalendářů. Přibližně 10 dní před začátkem nového lunárního roku se domy důkladně čistí, aby se odstranilo jakékoliv neštěstí, které by mohlo vnitřní*

prostor obývat, což je zvyk nazývaný zametání země."²⁷ Losar má kořeny v pre-buddhistických náboženských a kulturních praktikách Tibetu a je spojen s mnoha různými událostmi a obřady.

Původně byl Losar slaven jako zemědělský svátek, který oslavoval příchod jara a nového zemědělského roku. Lidé oslavovali úrodu a připravovali se na novou sezónu setím a sázením plodin. S nástupem buddhismu do Tibetu v 7. a 8. století začal být Losar spojován s buddhistickými tradicemi a učeními.

Během tibetských královských dynastií byl Losar slaven jako důležitý státní svátek, který zahrnoval různé ceremonie, jako jsou návštěvy chrámů, obřady obětování, tance a hudbu. Po přijetí buddhismu se tyto tradice spojily s buddhistickými rituály, modlitbami a meditacemi.

Losar byl také ovlivněn tibetskou astrologií a lunárním kalendářem, který určuje data svátků a událostí. Podle lunárního kalendáře se Losar slaví první tři dny nového lunárního roku, který obvykle připadá na konec ledna nebo začátek února podle gregoriánského kalendáře.

S příchodem čínské okupace Tibetu v polovině 20. století byly některé tradiční aspekty Losaru potlačeny či zakázány. Nicméně, i přes politické a sociální změny, zůstává Losar jedním z nejdůležitějších svátků v tibetské kultuře a představuje důležitou součást tibetské identity, která se udržuje jak v Tibetu, tak v tibetské diaspoře po celém světě.

Losar, tibetský Nový rok, má pevnou spojitost s buddhismem, který ovlivnil jeho kulturní a náboženské praktiky. Přestože Losar má původ v pre-buddhistických tradicích Tibetského vysokého pohoří, po přijetí buddhismu se stalo důležitým náboženským svátkem pro tibetské buddhisty.

Legenda o tibetském svátku Losar je bohatá a plná symboliky, která přidává hloubku a význam tomuto důležitému události v tibetské kultuře. Jedna z legend spojených s Losarem vypráví o vítězství dobra nad zlem, který se odehrál na počátku

²⁷ Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Lunar New Year". Encyclopedia Britannica, 9 Mar. 2024, <https://www.britannica.com/topic/Lunar-New-Year>. Accessed 11 March 2024. [citováno 11.03.2024]

času. Podle této legendy dobří bohové porazili zlé síly a následné oslavy se staly prvním Losarem. Tato legenda symbolizuje naději na lepší budoucnost a víru v sílu dobra.

Další legendou je příběh o osvobození z hladomoru. V dobách minulých se Tibet ocitl v rozsáhlém hladomoru, který ohrožoval životy lidí. Ti se obrátili k bohům a duchovním vůdcům o pomoc a jejich modlitby byly vyslyšeny. Když přišel déšť a země se opět stala plodnou, byla tato událost oslavena jako Losar. Tato legenda zdůrazňuje důležitost vzájemné podpory a vděčnosti v těžkých časech.

Další příběh spojený s Losarem se týká osvětlení a probuzení ducha. Legenda vypráví o tom, jak během oslav Losaru dosáhli lidé duchovního osvětlení a uvědomění si pravé podstaty existence. Tento příběh zdůrazňuje význam duchovního růstu a transformace během Losaru.

Tyto legendy jsou důležitou součástí tibetského kulturního dědictví a poskytují symboliku a inspiraci pro oslavy Losaru. Připomínají důležitost duchovních hodnot, solidarity a naděje na lepší budoucnost, které jsou základem tohoto významného tibetského svátku.

Losar nese s sebou hluboké poselství ohledně lidské osobnosti a duchovního růstu. Tento svátek je příležitostí k reflexi nad minulým rokem a k zaměření se na rozvoj a transformaci osobnosti v nadcházejícím období. Z pohledu Losaru je lidská osobnost chápána jako dynamická entita, která má možnost se neustále vyvíjet a měnit.

Během Losaru je kladen důraz na odpuštění minulých chyb a na přijetí nových začátků. Tento svátek symbolizuje obnovení a obnovu, což znamená, že i když jsme možná prošli obtížnými situacemi nebo zážitky v minulosti, máme stále možnost začít znovu a posunout se vpřed. To vyžaduje schopnost učit se z minulosti, přijmout odpovědnost za své chování a být otevřený novým možnostem a příležitostem, které přicházejí.

Losar také zdůrazňuje důležitost duchovního růstu a uvědomění si pravé podstaty existence. Během oslav se lidé shromažďují k meditaci a modlitbám, aby si uvědomili hlubší aspekty své osobnosti a života. Tento proces introspekce a duchovního hledání může vést k pochopení vlastního smyslu a cíle v životě, což je klíčem k naplnění a štěstí.

Celkově lze říci, že Losar nabádá k uvědomění si důležitosti osobního růstu a transformace. Lidé jsou povzbuzováni, aby se neustále rozvíjeli a učili se z minulých zkušeností, aby mohli dosáhnout větší míru harmonie, štěstí a naplnění ve svém životě. *“Končí okázalou ceremonií Mönlam chenmo (velký modlitební svátek), která trvá zhruba tři týdny a jejímž vyvrcholením je “Svátek másla”.”*²⁸

5.2. Rituály spojené s tímto svátkem

Během tibetského svátku Losar se konají různé rituály, které mají hluboký význam pro tibetskou kulturu a buddhismus. Jedním z hlavních rituálů je zapalování kadidel a obětování, které se provádí v chrámech a kláštorech. *“Tradičně jsou Silvestr a Nový rok vyhrazeny pro rodinné oslavy, včetně náboženských ceremonií na počest předků. Také první den Nového roku dostávají členové rodiny červené obálky (lai see) obsahující malé peněžní částky. Tanec a ohňostroje jsou běžné během celých oslav a vrcholí Svátkem luceren. Tento svátek se slaví poslední den Novoročních oslav. V tento večer ozařují barevné lucerny domy a podávají se tradiční jídla, jako jsou yuanxiao (lepkavé rýžové koule symbolizující rodinnou jednotu), fagao (koláč štěstí) a yusheng (salát z čerstvé ryby a zeleniny).”*²⁹ Tento rituál symbolizuje uctívání buddhistických božstev a ochranných sil a vyjadřuje vděčnost za minulost a žádost o požehnání a ochranu do nového roku.

Dalším důležitým aspektem Losaru jsou modlitby a meditace, které slouží k posílení duchovního spojení a uvědomění si pravé podstaty existence. Lidé se shromažďují v chrámech a kláštorech, kde provádějí meditace a modlitby zaměřené na odpuštění minulých chyb a přání štěstí a harmonie do nového roku.

Losar je také časem pro rodinná setkání a oslavy. Lidé se scházejí se svými blízkými, aby společně oslavili příchod nového roku. Během těchto oslav se podělí o tradiční jídla a nápoje, jako jsou momo, tukpa a další lahůdky, a vyměňují si přání a dary.

²⁸ KIRSTE, Reinhard; SCHULTZE, Herbert a TWORUSCHKA, Udo. Svátky světových náboženství. Str. 94, Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-588-7.

²⁹ Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Lunar New Year". Encyclopedia Britannica, 9 Mar. 2024, <https://www.britannica.com/topic/Lunar-New-Year>. Accessed 11 March 2024. [citováno 11.03.2024]

Tradiční tance a hudba jsou dalším důležitým prvkem Losaru. Lidé se společně radují a tancují, aby vyjádřili radost a veselí z příchodu nového roku. Tyto tance a hudba jsou součástí tradičních oslav a slouží k vyjádření naděje a optimismu do budoucnosti.

Celkově lze říci, že rituály spojené s Losarem mají hluboký význam pro tibetskou kulturu a buddhismus. Slouží k posílení duchovních hodnot, oslavě společenství a uvědomění si proměnlivosti a pomíjivosti všeho života.

5.3. Oslavy ve světě

Oslavy Losaru, tibetského Nového roku, se neomezují pouze na Tibet, ale rozprostírají se i do světa, kde žijí tibetští uprchlíci a komunity. Tyto oslavy mají hluboký význam pro tibetskou diasporu a slouží k zachování kulturní identity a tradic v novém prostředí. Oslavy Losaru ve světě zahrnují různé aktivity a rituály, které odrážejí bohatství tibetské kultury a duchovního dědictví.

V Indii, zejména v Dharamsale a McLeod Ganj, které jsou domovem exilové tibetské vlády a mnoha tibetských uprchlíků, se oslavy Losaru konají s velkou pompou a slávou. Lidé se shromažďují v kláštorech a chrámech, kde se modlí a zapalují kadidla, aby přivítali nový rok. Tradiční tance, hudba a umělecká představení jsou také nedílnou součástí těchto oslav, které přitahují tisíce návštěvníků z celého světa.

V Nepálu se Losar slaví podobně jako v Tibetu, s podobnými rituály a oslavami. Lidé se shromažďují v kláštorech a chrámech, aby se modlili a slavili společně. Tradiční tibetské festivaly a události jsou také běžné v některých oblastech Nepálu, které přilákají velké množství účastníků a diváků.

Ve Spojených státech a dalších zemích s tibetskými komunitami se Losar slaví se stejným nadšením a důrazem na zachování tradičních rituálů a oslav. Kláštery, komunitní centra a tibetské restaurace se stávají centry oslav, kde lidé společně provádějí modlitby, meditace a zapalují kadidla. Kulturní akce, jako jsou tradiční tance, hudba, umělecká představení a výstavy, přispívají k bohatosti a rozmanitosti oslav a posilují pouta komunity a přátelství mezi lidmi.

Celkově lze říci, že oslavy Losaru ve světě jsou důležitou součástí tibetské diasporu a slouží k zachování a udržení tibetské kultury, tradic a duchovního dědictví v

novém prostředí. Tyto oslavy nejen posilují pouta mezi lidmi a komunitami, ale také připomínají význam a hodnotu tibetského kulturního dědictví pro světovou společnost.

6. Den Bódhi

Den Bodhi, známý také jako Buddhova osvícení, je důležitým svátkem buddhistů, který připomíná okamžik, kdy Siddhártha Gautama dosáhl osvícení pod stromem Bodhi. *“Také nazývaný jako Den Buddhova osvícení, připomíná okamžik, kdy Siddhártha Gautama dosáhl probuzení neboli osvícení-před přibližně 2 600 lety a stal se Buddhou.”*

³⁰ Tento den slaví buddhisté po celém světě prostřednictvím meditace, modliteb a reflexe na učení Buddha.

6.1. Co je to Den Bódhi

Den Bodhi, známý také jako Buddhova osvícení, má hluboké kořeny v historii buddhismu. *“8. prosince slaví mahájánoví buddhisté den probuzení svého zakladatele: den, kdy se Siddhártha Gautama v brzkých ranních hodinách 8. prosince 525 př. Kr. stal “Probuzeným”, Buddhou.”*³¹ Podle tradice dosáhl Siddhártha Gautama, později známý jako Buddha, osvícení právě na tento den. Událost se odehrála pod stromem Bodhi, blízko města Bodhgayi v dnešním státě Bihar v Indii, před více než 2500 lety.

Podle legendy Siddhártha Gautama opustil svůj pohodlný život a podstoupil náročné asketické cvičení, aby pochopil podstatu lidského utrpení a najednou pochopil skutečnosti o lidském životě. Poté, co usedl pod stromem Bodhi, strávil dlouhé období meditace a hlubokého zamyšlení. Během této meditace Siddhártha dosáhl osvícení a stal se Buddhou, osvíceným.

Tento den, den Buddhova osvícení, je slaven jako významný svátek v buddhistickém kalendáři. Buddhovi následovníci se shromažďují v kláštorech a chrámech k modlitbám, meditacím a reflexi na učení Buddha. Den Bodhi je příležitostí k uvědomění

³⁰ What Is Bodhi Day? and When Do Buddhists Celebrate It? [online]., © 2023. Dostupné z: <https://www.usnews.com/news/world/articles/2023-12-08/what-is-bodhi-day-and-when-do-buddhists-celebrate-it> [citováno 11.03.2024]

³¹ KIRSTE, Reinhard; SCHULTZE, Herbert a TWORUSCHKA, Udo. Svátky světových náboženství. Str. 100, Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-588-7.

si duchovního významu osvícení a k uctívání tohoto důležitého okamžiku v historii buddhismu.

Legenda o Dni Bodhi, který připomíná Buddhovo osvícení, je bohatá na symboliku a poselství. Jednou z nejznámějších legend je příběh o boji Siddhárthy Gautamy s démonem jménem Mara, který symbolizuje překážky a iluze světa. Během Buddhovy meditace pod stromem Bodhi Mara poslal své armády a pokusil se jej vyvést z cesty osvícení. Siddhártha však zůstal neotřesitelný, a nakonec přemohl Maru, dosáhl osvícení a stal se Buddhou.

Další legendou je příběh o Siddhártově uvědomění si čtyř šlechetných pravd - pravdy o utrpení, jeho příčinách, ukončení a cestě k osvobození. Pod stromem Bodhi Siddhártha dosáhl hlubokého pochopení lidského utrpení a jak ho překonat, což se stalo základem buddhistické nauky.

Podle další legendy, když Siddhártha dosáhl osvícení, strom Bodhi, pod kterým seděl, vydal záři a jeho listy začaly být nesmrtelné. Tento strom se stal posvátným místem a poutní místo pro buddhisty po celém světě.

Některé legendy spojují Buddhovo osvícení s jeho předchozími životy a karmou, která mu umožnila dosáhnout tohoto významného okamžiku. Podle těchto příběhů Siddhártha absolvoval mnoho životů a akumuloval zásluhy, které mu nakonec umožnily dosáhnout osvícení jako Buddha.

Tyto legendy obohacují pohled na Dne Bodhi a poskytují hlubší porozumění jeho významu pro buddhistickou tradici. Připomínají sílu duchovního boje, poznání pravdy a osvobození, které byly základem Buddhovy nauky.

6.2. Rituály spojené s tímto svátkem

Rituály spojené s Buddhovým osvícením, známým jako Den Bodhi, hrají v buddhistické tradici významnou roli a slouží jako prostředek k uctění tohoto významného okamžiku v životě Buddhy. Tento svátek je významným momentem pro buddhisty, protože připomíná Siddhárthovu cestu k osvícení a jeho dosažení moudrosti a nesmrtelnosti. Mezi hlavní rituály spojené s tímto svátkem patří modlitby a meditace, které se provádějí ve kláštorech a chrámech.

Během těchto modliteb a meditací se buddhisté zaměřují na uvědomění si Buddhovy osvíceného stavu a inspirují se k vlastní duchovní praxi a osvícení. Dalším významným rituálem je zapalování kadidel a obětování, což symbolizuje uctění Buddhovy moudrosti a vděčnost za jeho učení. *“Oslavy se mohou lišit, ale účastníci se modlí a čtou posvátné texty (sútry). Někteří zdobí stromy barevnými světly nebo svíčkami, symbolizujícími Buddhovo osvícení, a pořádají speciální rodinná jídla.”*³² Tyto aktivity jsou provázeny poutními cestami k posvátným místům, jako je strom Bodhi v Bodhgayi v Indii, kde Siddhártha Gautama dosáhl osvícení.

V průběhu Dne Bodhi se také konají duchovní přednášky a semináře, které se zaměřují na význam Buddhova osvícení a jeho aplikaci v každodenním životě. Tyto akce poskytují prostor pro hlubší porozumění učení Buddha a jeho významu pro současnou společnost. Kromě toho mnozí buddhisté využívají tento den k provádění dobrotivých činů a charitativních aktivit jako projev vděčnosti za učení Buddha a snahu šířit lásku a soucit ve světě.

Celkově tyto rituály a aktivity spojené s Buddhovým osvícením mají hluboký duchovní význam pro buddhistickou komunitu. Slouží k uctění Buddhovy cesty a inspiraci k vlastní duchovní praxi a osvícení, a připomínají sílu jeho učení a jeho význam pro lidské poznání a osvobození.

6.3. Jak pohlíží Den Bódhi na lidskou osobnost

Den Bódhi, svátek připomínající Buddhovo osvícení, představuje pro buddhistickou komunitu jedinečnou příležitost k hlubší reflexi nad lidskou osobností a jejím vztahem k duchovnímu rozvoji. V kontextu tohoto významného dne se otevírá široké pole myšlenek a diskusí o podstatě lidské existence, jejím potenciálu a možnostech dosažení osvícení.

Pohlížení na lidskou osobnost v rámci Dne Bódhi je pozitivní a nadějný. Tento svátek zdůrazňuje, že každý jedinec má ve svém nitru zárodek osvícení a možnost probudit se k pravé podstatě bytí. Buddhovo osvícení symbolizuje transformaci lidského

³² What Is Bodhi Day? and When Do Buddhists Celebrate It? [online]., © 2023. Dostupné z: <https://www.usnews.com/news/world/articles/2023-12-08/what-is-bodhi-day-and-when-do-buddhists-celebrate-it> [citováno 11.03.2024]

vědomí a probuzení k hlubšímu pochopení skutečnosti. Tímto způsobem je Den Bódhi jako světlo, které osvětluje cestu k duchovnímu růstu a osvobození.

Pohled na lidskou osobnost v kontextu Dne Bódhi nás vede k zamyšlení nad otázkou, co vlastně znamená být lidským bytím. Je to možnost prozkoumat naše vnitřní motivace, touhy, strachy i naděje a nalézt cestu k osvícení prostřednictvím hlubšího pochopení našeho nitra a propojení s univerzální realitou. Tento pohled na lidskou osobnost nám dává naději a smysl v našem každodenním životě a povzbuzuje nás k duchovnímu růstu a transformaci.

Detailněji lze rozvíjet, že Den Bódhi je příležitostí k přijetí a respektování různorodosti lidských projevů, neboť každý jednotlivec má svou vlastní cestu k osvícení a své vlastní zkušenosti s lidskou osobností. Je to také příležitost k přijetí odpovědnosti za svůj vlastní duchovní růst a uvědomění si, že tento růst je možný bez ohledu na naše okolnosti či minulost.

Celkově lze říci, že pohled na lidskou osobnost v kontextu Dne Bódhi je hluboký a inspirativní. Nabízí nám naději, pochopení a smysl v našem hledání duchovního rozvoje a podněcuje nás k prozkoumání a rozvoji našeho vnitřního potenciálu k dosažení osvícení.

7. Buddhistické rituály

Buddhistické rituály jsou důležitou součástí praktiky tohoto duchovního směru, které přinášejí hloubku a posvátnost do života praktikujících. *“Všechny buddhistické tradice uznávají dělení lidské bytosti na pět psychofyzických složek. Jak jsme již viděli, buddhisté rovněž sdílejí názor, že lidská bytost nemá nezávislou absolutní povahu. Je tvořena věčně proměnlivým tokem hmoty, pocitů, vjemů, tužeb a vědomí. Již tato starobylá analýza tedy postuluje rozdíl mezi tím, jak se věci jeví, a jaké ve skutečnosti jsou.”*³³ Tyto rituály zahrnují modlitby, obřady, meditace a další aktivity, které podporují duchovní růst a osvícení.

³³ WILLIAMS, Paul. Mahájánový buddhismus: základy nauky. Str. 36, Přeložil Michal SYNEK. Religio (DharmaGaia). V Praze: DharmaGaia, 2017. ISBN 978-80-7436-064-0.

7.1. Rituály spojené s lidskou osobou

Buddhistické rituály tvoří nedílnou součást praxe a života buddhistů po celém světě. Tyto rituály mají hluboké historické kořeny a slouží jako prostředek k posílení víry, projevu úcty k duchovním hodnotám a uctění buddhistických učení a tradic. V různých kulturách a tradicích mohou tyto rituály nabývat různých forem a mít různé významy, ale obecně mají tendenci sloužit k posílení spojení s duchovní dimenzí života.

Modlitby a opakování manter jsou jedním z nejběžnějších rituálů v buddhistické praxi. Modlitby jsou často recitací posvátných textů, které vyjadřují vděčnost za učení Buddha a prosí o ochranu a prospěch. *“V každém klášteře, chrámu i domě se konají ranní a večerní recitační či bohoslužebné obřady. Před Buddhovu sochou nebo jiný symbol se položí květiny, rozsvítí svíce a zapálí kadidlo, mnichové společně recitují a laická rodina pronáší modlitbu. Květiny, které jsou nyní krásné, ale zakrátko zvadnou, připomínají obětujícím pomíjivost života, vůně kadidla jim připomíná sladkou vůni mravní ctnosti, která vychází z těch, kdo jsou oddaní, a plamen svíčky symbolizuje osvícení.”*³⁴ Mantry, zkrácené posvátné formule, se opakují jako prostředek koncentrace a spojení s duchovním aspektem. Zapalování kadidel a obětování představuje další častý rituál, symbolizující čistotu a harmonii, a vyjadřuje úctu a vděčnost.

Poutní cesty k posvátným místům, jako je Lumbini nebo Bodhgaya, jsou dalším důležitým rituálem v buddhismu. Tyto cesty jsou doprovázeny modlitbami, meditacemi a oběťmi jako způsob vyjádření úcty k Buddhovi a uctění jeho učení. Rituální obřady a ceremonie, jako jsou posvěcení nebo iniciace do buddhistického řádu, jsou prováděny při různých náboženských a životních událostech a slouží k posílení duchovního spojení s buddhistickou komunitou.

V některých buddhistických tradicích jsou rituální tance a zpěvy běžnou součástí náboženských obřadů a ceremonií, přičemž mají rituální význam a pomáhají vytvořit posvátnou atmosféru. Rituální gesta a symboly, jako je například poklona nebo symbol Dharmachakry, jsou také významnými rituály, které pomáhají vyjádřit oddanost a uctění.

³⁴ LESTER, Robert C. Buddhismus: cesta k osvícení. Str. 122, V českém jazyce vyd. 3. Obzor (Prostor). Praha: Prostor, 2003, c1997. ISBN 80-7260-087-7.

Tyto a další rituály jsou prostředkem projevu duchovního života, upevnění spojení s buddhistickou tradicí a komunitou a posilování osobního duchovního růstu.

Buddhistické legendy spojené s rituály představují fascinující vyprávění, která posilují duchovní význam a historický kontext těchto praxí. Jednou z legend je příběh o vzniku rituálu zapalování kadidel a obětování, který je přičítán samotnému Buddhovi. Podle této legendy Buddha sám zavedl tento rituál jako způsob vyjádření úcty k jeho učení a posílení spojení s duchovní dimenzí. Tento příběh podtrhuje hluboký význam rituálů v buddhistické praxi a jejich sílu spojení s posvátnými a duchovními aspekty života.

Dalšími legendami jsou ty spojené s posvátnými místy a poutními cestami. Například legendy o místě Bodhgaya vyprávějí o tom, jak Buddha právě zde dosáhl osvícení, čímž toto místo získalo svou posvátnou povahu. Tyto příběhy zdůrazňují význam posvátných míst v buddhistické tradici a podporují duchovní význam poutních cest a rituálů spojených s těmito místy.

Dále jsou tu příběhy o moudrých mnichy a uctívání, které ukazují, jak rituály mohou být prostředkem duchovního rozvoje a osvícení. Tyto příběhy zdůrazňují sílu rituálů a jejich schopnost vést jedince k hlubšímu pochopení a transformaci.

Nakonec jsou tu legendy o vzniku manter, které vyprávějí o objevu posvátných zvuků a slov, která mají moc přinést klid a harmonii mysli. Tyto příběhy zdůrazňují důležitost slova a zvuku v buddhistické praxi a posilují duchovní význam recitace manter jako rituálního aktu.

Tyto legendy a příběhy představují důležitou součást buddhistického dědictví a posilují duchovní význam rituálů v buddhistické praxi. Pomáhají udržovat spojení s historickými událostmi a tradicemi a posilují víru a oddanost jednotlivců k buddhistickému učení.

7.2. Jak se rituály praktikují ve světě

Buddhistické rituály jsou praktikovány po celém světě jako prostředek k posílení duchovního spojení s buddhistickými učenými a tradicemi a k podpoře osobního duchovního růstu. Tyto rituály se liší v závislosti na geografickém regionu, konkrétní

buddhistické škoře nebo tradici, etnické skupině a individuálních preferencích. Přestože mohou mít různé formy a důrazy, existuje několik základních způsobů, jak se buddhistické rituály praktikují ve světě.

V buddhistických kláštorech a chrámech se často konají pravidelné obřady a ceremonie, které zahrnují modlitby, recitaci posvátných textů, zapalování kadidel a obětování, meditaci a příležitostně i rituální tance a zpěvy. Tato setkání jsou otevřená jak pro mnichy a mnišky, tak pro laiky, a slouží k posílení komunitního duchovního spojení.

Mnoho buddhistů také praktikuje rituály doma jako součást každodenní praxe nebo při zvláštních příležitostech, jako jsou svátky nebo životní události. Tyto obřady mohou zahrnovat meditaci, modlitby, zapalování kadidel a obětování, čtení posvátných textů a podobně, a slouží k upevnění individuálního duchovního spojení s buddhistickými učenými.

Poutní místa a náboženské festivaly jsou dalším místem, kde se konají buddhistické rituály. *“Každá oblast buddhistického světa má svá poutní místa, ať už to jsou chrámy, sochy, kláštery, posvátné hory nebo jeskyně, v nichž kdysi přebývali světci.”*³⁵ Lidé se shromažďují na těchto místech, aby vykonávali modlitby, obřady a meditaci a aby slavili život Buddhy nebo významné události v buddhistické historii.

V moderní době se také stále více buddhistů uchyluje k využívání moderních technologií jako prostředku pro praktikování rituálů. To může zahrnovat online meditační relace, streamování obřadů a ceremonií, sdílení duchovních textů a manter prostřednictvím sociálních médií a podobně.

Celkově jsou buddhistické rituály důležitou součástí buddhistické praxe a slouží k upevnění víry, uctění duchovních hodnot a projevu úcty k buddhistickým učením a tradicím. Jsou to prostředky k projevu duchovního života a podpory osobního duchovního růstu a transformace.

³⁵ LOPEZ, Donald S. Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učením. Str. 166, Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-54-3.

7.3. Meditace

Historie meditace sahá do dávných časů a je spojena s různými duchovními tradicemi po celém světě. První záznamy o meditaci lze nalézt v hinduistických textech, které pocházejí z období před několika tisíci lety v Indii. V těchto textech se objevují různé metody meditace, které byly používány k dosažení hlubšího porozumění a duchovního růstu.

V buddhismu, který vznikl v 6. století před naším letopočtem, hraje meditace klíčovou roli. Gautama Buddha, zakladatel buddhismu, strávil mnoho let meditujíc v hledání pravdy a osvícení. Jeho meditační praxe byla zaměřena na rozvoj soustředění, probuzení a osvobození od utrpení. *“Soustředění, tak, jak bylo praktikováno Buddhou a jeho následovníky, může být charakterizováno jako jednobodovost mysli, což je stav, jenž je pro většinu lidí nedosažitelný, pokud není vynaloženo velké úsilí.”*³⁶ Gautama Buddha také vyučoval různé techniky meditace své následovníky jako prostředek k dosažení duchovního růstu a osvícení.

Buddhistická meditace se dále rozvíjela v různých buddhistických školách a tradicích po celé Asii. Vedle toho byla meditace také součástí praktik dalších duchovních tradic, jako je taoismus a zen buddhismus v Číně, džinismus v Indii nebo křesťanství v západním světě. Každá z těchto tradic měla své vlastní metody a přístupy k meditaci, ale všechny sdílely společný záměr: dosáhnout hlubšího duchovního porozumění a probuzení.

V moderní době se meditace stala stále populárnější i mimo duchovní kontext a je často praktikována jako prostředek k řízení stresu, zlepšení duševního zdraví a dosažení vnitřního klidu a rovnováhy. Díky výzkumům a popularitě se meditace stala široce přístupnou praxí a je integrována do mnoha aspektů moderního života, včetně lékařství, psychologie, vzdělání a vedení.

³⁶ MILLS, Laurence-Khantipalo. Úvod do buddhismu: (buddhismus vysvětlen). Str. 85, Přeložil Zdena ČERNEGOVÁ. Světové duchovní proudy. Bratislava: CAD Press, [1995]. ISBN 80-85349-46-9.

Buddhistická meditace, jako klíčový prvek buddhistické praxe, hraje zásadní roli ve vývoji individuálního duchovního růstu a osvícení. Jedná se o komplexní disciplínu, která nabízí různé metody a přístupy k rozvoji klidu mysli, soustředění a probuzení.

Jedním z hlavních typů buddhistické meditace je Samatha, známá také jako Šamata. Tato forma meditace se zaměřuje na rozvoj vnitřního klidu a koncentrace tím, že praktikující soustředí svou pozornost na objekt, jako je dech nebo mentální obraz. Cílem je dosáhnout stavu mentálního klidu a soustředění, který umožňuje hlubší porozumění a přítomnost v každodenním životě.

Dalším důležitým typem meditace je Vipassana, často přeložená jako „vidění věcí takových, jaké jsou“. Tato forma meditace se zaměřuje na pozorování reality takové, jaká je, a porozumění povaze utrpení a připoutanosti. Praktikující pozoruje všechny mentální a fyzické jevy, které se objevují v mysli a těle, a snaží se oprostit od předsudků a připoutání, což vede k osvícení.

Metta meditace, nebo také meditace na lásku a soucit, je další důležitou formou buddhistické meditace. Tato praxe se zaměřuje na kultivaci lásky a soucitu k sobě i k ostatním bytostem. Praktikující si představují svou lásku a soucit sebe sama a pak ji šíří na ostatní bytosti kolem sebe, což posiluje pocity soucitu a sounáležitosti.

Anapanasati, nebo dechová meditace, je další rozšířenou technikou v buddhistické meditaci. Tato praxe spočívá v pozorování dechu a vdechování a vydechování. Praktikující sleduje proudění dechu a soustředí se na jeho rytmus a pohyb, což pomáhá uklidnit mysl a rozvíjet soustředění.

Dalšími formami buddhistické meditace jsou například chůdza meditace, která se provádí během chůze, a meditace pomíjivosti, která se zaměřuje na porozumění změně v životě.

Tyto formy meditace jsou součástí bohaté tradice buddhistické praxe a nabízejí praktikujícím cestu k duchovnímu rozvoji, klidu a osvícení. Každá z těchto forem má své vlastní techniky a cíle, ale všechny sdílejí společný záměr: pomáhat jednotlivcům objevovat hlubší smysl existence a dosáhnout stavu vnitřního míru a harmonie.

Meditace je v buddhismu považována za klíčový prostředek k duchovnímu rozvoji a probuzení. Je to praxe, která umožňuje jednotlivcům zkoumat svou mysl a vnímat realitu takovou, jaká skutečně je. *“Meditací je tělo “zdokonalováno” a zbavováno zátěže karmy, která ducha váže v koloběhu opětovných zrození. Po dovršení tohoto procesu přestává rozptylovat mysl a ta se může plně pohroužit do rozjímání o Absolutnu.”*³⁷ Hlavním cílem meditace je dosažení stavu mentálního klidu, soustředění a probuzení, což má za následek hlubší porozumění životu a osvobození od utrpení.

Pro buddhisty má meditace hlubší význam než pouhé zvládnutí stresu nebo zlepšení koncentrace. Je to cesta k poznání sebe sama a k osvícení, které přináší hluboký smysl a harmonii do jejich života. Meditace je prostředkem, jak překonat překážky na cestě k probuzení a žít ve shodě s buddhistickými principy soucitu, moudrosti a laskavosti. *“Cílem meditace klidu je utiшит mysl. Předpokladem je, že meditující důvěřuje Buddhovu učení, osvojil si morální perspektivu vyžadovanou od dobrého buddhisty a věnuje se i jinak náboženským činnostem očekávaným od adepta, který vážně usiluje o probuzení.”*³⁸ Její význam je tedy klíčový pro duchovní praxi buddhismu a posiluje vztah jednotlivce k sobě i k celému světu.

8. Závěr

Nyní bych ráda svou bakalářskou práci zakončila shrnutím tématu. Podíváme se na současný stav buddhismu ve světě, jak můžeme využít toto téma v Transkulturní komunikaci, a nakonec zhodnotíme mé cíle.

8.1. Současný buddhismus ve světě

Současný stav buddhismu je pestrý a proměnlivý, reflektující jeho rozmanitost a adaptaci v různých kulturách a regionech po celém světě. *“Navíc je buddhismus velice tvárný, takže při svém šíření na sebe bere nové podoby, které odrážejí místní a časové podmínky. Výsledkem je, že buddhismus je dnes součástí také naší západní kultury a*

³⁷ WATERSTONE, Richard. Duchovní svět Indie. Magie, tradice, současnost. Str. 96, Praha: Knižní klub, 1996. ISBN 80-7176-331-4.

³⁸ WILLIAMS, Paul a TRIBE, Anthony. Buddhistické myšlení: úplné uvedení do indické tradice. Str. 91, Religionistická knihovna. Praha: ExOriente, 2011. ISBN 978-80-904246-8-5.

neodmyslitelným prvkem současné globální kultury.”³⁹ Buddhismus je dnes jedním z nejvýznamnějších náboženství na planetě, s rozsáhlou a různorodou komunitou následovníků v Asii, Evropě, Americe a dalších částech světa.

V tradičních buddhistických zemích, jako jsou Thajsko, Srí Lanka, Kambodža a další, má buddhismus hluboké historické kořeny a zůstává důležitou součástí každodenního života. Zde se buddhistické kláštery, chrámy a rituály stále těší velké oblibě a jsou základním prvkem společenského a kulturního života.

Ve západních zemích, včetně Evropy a Severní Ameriky, začal buddhismus získávat na popularitě ve druhé polovině 20. století. Zde byl původně vnímán jako exotická náboženská tradice, která nabízí alternativní přístup k duchovnosti a životu. *“Abychom byli přesní, je rovněž třeba dodat, že Východ na rozdíl od křesťanského Západu vždycky zdůrazňoval psychologický rozměr a vynalezl velký počet technik introspekce, jimiž chtěl sjednotit tělo, duši i mysl.”*⁴⁰ Avšak v průběhu času se buddhismus stal zavedeným prvkem západní kultury, přičemž byly vytvořeny mnohé nové formy praktiky, včetně mindfulness, zen meditace a dalších.

Dalším významným aspektem současného buddhismu je jeho vliv v online prostředí a v globálním světě. Díky internetu a digitálním technologiím se buddhistická učení a praktiky staly přístupnějšími a mohou oslovit širokou škálu lidí na celém světě. Online kurzy, meditační aplikace a digitální komunity poskytují možnosti pro studium a praktikování buddhismu v rámci současného životního stylu.

Celkově je současný stav buddhismu charakterizován jeho rozmanitostí, adaptací a schopností přežít a rozvíjet se v různých kulturních a společenských kontextech. Jeho vliv a význam zůstávají silné jak v tradičních buddhistických zemích, tak i ve zcela odlišných kulturních prostředích, což svědčí o jeho univerzálním poselství míru, soucitu a moudrosti.

³⁹ CONZE, Edward. *Stručné dějiny buddhismu*. Str. 155, Nové obzory (Jota). Brno: Jota, 1997. ISBN 80-7217-002-3.

⁴⁰ LENOIR, Frédéric. *Setkávání buddhismu se Západem*. Str. 202, Katarze. Praha: Volvox Globator, 2002. ISBN 80-7207-496-2.

Buddhismus má ve světě dnes významnou a rozmanitou roli, která se projevuje v mnoha aspektech lidského života a společnosti. *“Ať už je tomu jakkoliv, moderní západní verze buddhismu svědčí o jeho pozoruhodné pružnosti-nebrání se přizpůsobit tak, aby jeho místní variace respektovaly okolní prostředí. Možná právě proto má tak široký okruh věřících: od vědců po filmové hvězdy, od zdravotních sester přes doktory či aktivisty, umělce či zbožné věřící až po inženýry. Mnozí se pak zapojují do dobročinných organizací adopce na dálku nebo přímé pomoci, rozšiřují si tak obzory a tato zkušenost je celkově obohacuje.”*⁴¹ Jeho vliv překračuje hranice náboženství a dotýká se mnoha oblastí lidské existence, od duchovního rozvoje jednotlivců až po formování etických a kulturních hodnot ve společnosti.

Jedním z nejvýznamnějších aspektů buddhismu ve světě dnes je jeho role jako duchovního učení a praxe. Buddhova učení o soucitu, míru a moudrosti poskytuje inspiraci a podporu pro mnoho lidí při hledání vnitřního klidu a harmonie. Meditace, modlitba a další praktiky buddhismu poskytují nástroje pro osobní rozvoj a duchovní růst.

Etické a morální principy buddhismu mají také významný vliv ve světě dnes. Osobní zásady buddhismu, jako je například osmidílná stezka, nabízejí cenné směrnice pro život v harmonii s ostatními bytostmi a s přírodou. Tyto principy mohou být inspirativní nejen pro jednotlivce, ale i pro společnosti při hledání spravedlnosti a udržitelnosti.

Buddhismus má také bohatou kulturní a uměleckou tradici, která zahrnuje architekturu, sochařství, malbu, literaturu a další formy umění. *“Všechny země, do nichž pronikl vliv buddhismu, byly obohaceny v kultuře i ve výtvarném umění. Buddhova zobrazení se představují jako ohromné sochy, drobné figurky a nesčetná jiná výtvarná díla různých stylů po celé Asii. Příběhy z Buddhova života jsou v asijském umění stejně významné jako život a učení Ježíše Krista v umění Západu.”*⁴² Tato dědictví jsou důležitou součástí kulturní identity mnoha regionů a mohou sloužit jako zdroj inspirace a krásy pro celý svět.

⁴¹ LEVENSON, Claude B. Buddhismus. Str. 20, Edice 8. Praha: Agite/Fra, 2009. ISBN 978-80-86603-49-0.

⁴² WANGU, Madhu Bazaz. Buddhismus. Str. 9, Světová náboženství (NLN, Lidové noviny). Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. ISBN 80-7106-184-0.

Dále, buddhistická poutní místa a duchovní centra přitahují lidi z celého světa, kteří hledají duchovní poznání a prohlubování svého porozumění buddhismu. Tento duchovní turismus přináší ekonomický prospěch a zároveň umožňuje setkání mezi různými kulturami a tradicemi.

V neposlední řadě mohou principy buddhismu mít vliv na politiku, vzdělávání, zdravotnictví a další oblasti veřejného života. Některé země, jako je například Bhútán, zahrnují buddhistické hodnoty do svých politických systémů a strategií rozvoje.

Celkově lze říci, že buddhismus hraje důležitou roli ve světě dnes jako zdroj duchovního učení, morálních principů a kulturního dědictví. Jeho vliv je mnohostranný a rozmanitý, ať už se jedná o osobní duchovní praxi jednotlivců nebo o formování hodnot a normativních rámců ve společnosti.

Současný buddhismus čelí řadě výzev i přináší mnoho příležitostí, které ovlivňují jeho další vývoj a pozici ve světě. Jednou z hlavních výzev je adaptace tradičních buddhistických nauk a praktik na moderní kontext a potřeby lidí. S rychlým tempem života, technologickým pokrokem a změnami ve společnosti se buddhistické komunity musí snažit najít způsoby, jak udržet relevanci svých učení a oslovit nové generace.

Další výzvou je setkání se sekularizací a ztrátou zájmu o náboženství v některých částech světa. V západních zemích, kde klesá počet věřících a stoupá počet lidí označujících se za bezvěrce, se buddhistické komunity musí přizpůsobit novému prostředí a hledat způsoby, jak oslovit lidi mimo tradiční náboženské rámce.

Současně však buddhismus nachází mnoho příležitostí pro růst a rozvoj. Globalizace a digitalizace umožňují buddhistickým učení a praktikám dosáhnout širšího publika po celém světě. Online platformy, aplikace pro meditaci a digitální kurzy nabízejí nové možnosti pro studium a praktikování buddhismu v rámci moderního života.

Další příležitostí je setkání s rostoucím zájmem o duševní zdraví a duchovní rozvoj. Buddhismus nabízí cenné nástroje a techniky pro zvládání stresu, nalézání rovnováhy a hledání vnitřního klidu, což může být atraktivní pro lidi, kteří hledají podporu pro svůj duševní a emocionální blahobyt.

V neposlední řadě, buddhismus může hrát důležitou roli v prosazování míru, soucitu a udržitelnosti ve světě. *“Neodmyslitelnou součástí angažovaného buddhismu je ekobuddhismus, který je specifickou odpovědí západních následovníků Buddhovy nauky a praxe na současnou situaci ekologického ohrožení. Nejde o jednoznačně vymezené hnutí, ale spíše jde o síť jednotlivců a skupin, které spojuje buddhistický způsob uvažování a cítění a vnímavost k bolestivým problémům našeho dnešního světa.”*⁴³ Jeho principy etiky a morálky mohou sloužit jako zdroj inspirace pro globální výzvy, jako je ochrana životního prostředí, lidská práva a mezikulturní porozumění.

Celkově lze tedy říci, že současný buddhismus stojí před mnoha výzvami, ale zároveň nabízí mnoho příležitostí pro svůj další rozvoj a posílení své role ve světě. Klíčem k úspěchu bude schopnost buddhistických komunit adaptovat se na nové podmínky a efektivně komunikovat svá poselství ve změněném prostředí.

Perspektivy a doporučení pro současný buddhismus jsou základním kamenem jeho dalšího rozvoje a úspěchu ve světě. S ohledem na aktuální výzvy a příležitosti, které stojí před tímto náboženstvím, lze identifikovat několik klíčových bodů.

Prvním doporučením je otevřenost a adaptace. Je nezbytné, aby buddhistické komunity byly otevřené novým myšlenkám a přístupům, schopné se přizpůsobit novým výzvám a změnám ve společnosti. To vyžaduje schopnost kombinovat tradiční učení s moderními praktikami a přístupy, což umožní oslovit nové generace následovníků a přizpůsobit se jejich potřebám.

Dalším důležitým bodem je vzdělávání a osvěta. Posílení vzdělávacích programů a osvětových aktivit pomůže lidem lépe porozumět buddhismu a jeho učení. To může zahrnovat poskytování kurzů, seminářů a online materiálů, které budou přístupné a srozumitelné pro různé věkové skupiny a kultury.

Zvýšení zapojení žen do buddhistických komunit je dalším důležitým krokem. V mnoha tradicích mají ženy omezený přístup k duchovním praxím a postavení v komunitě.

⁴³ CONZE, Edward. Stručné dějiny buddhismu. Str. 172, Nové obzory (Jota). Brno: Jota, 1997. ISBN 80-7217-002-3.

Zvýšení zapojení žen do vedení klášterů, duchovní praxe a učení může přispět k větší rovnosti a rozmanitosti v buddhistických společenstvích.

Podpora míru a soucitu ve světě je také klíčová. Buddhismus klade důraz na hodnoty míru, soucitu a nenásilí, a proto by měly být buddhistické komunity aktivními podporovateli mírových a soucitných řešení konfliktů ve světě. *“V buddhismu nátlak, perzekuce nebo fanatismus nehrají žádnou roli. K jedinečnému kreditu buddhismu je třeba říci, že po celou dobu svého mírového pochodu během 2500 let nebyla ve jménu Buddhy prolita kapka krve. Žádný mocný vládce nepozvedl svůj mocný meč, aby šířil Dhammu, a žádné obrácení nebylo uskutečněno silou či metodami odporu.”*⁴⁴ To může zahrnovat účast na humanitárních a rozvojových projektech, stejně jako podpora mírových iniciativ.

Nakonec je důležité, aby se buddhistické komunity zapojovaly do mezikulturního a mezináboženského dialogu a spolupráce. Tím mohou přispět k vytváření harmonie a porozumění mezi různými kulturami a náboženstvími, což je klíčové pro budování trvale udržitelné a mírumilovné společnosti.

Celkově lze říci, že budoucnost buddhismu ve světě bude záviset na jeho schopnosti adaptovat se na nové výzvy a příležitosti a efektivně komunikovat svá poselství ve změněném prostředí. Zároveň je důležité, aby se buddhistické komunity aktivně angažovaly ve společnosti a přispívaly k rozvoji míru, soucitu a harmonie ve světě.

Nyní bych zde ještě ráda krátce shrnula, že vnímání lidské osoby můžeme sledovat napříč různými kulturami, náboženstvími, časem a prostorem.

V západním křesťanském kontextu, bylo pojetí osobnosti formováno mnoha historickými událostmi, filozofickými myšlenkami a teologickými debatami. Od starověku až po středověk se křesťanská teologie vyvíjela pod vlivem antických filozofických tradic, jako byli Platón, který zdůrazňoval duši jako odlišnou od těla, a Aristoteles, který kladl důraz na jednotlivce jakožto členy společnosti. V raném křesťanství se kladl důraz na jedinečnost a nezaměnitelnost každé lidské duše, která byla

⁴⁴ THÉRA, Nárada Mahá. Buddha a jeho učení. Str. 213, Olomouc: Votobia, 1998. ISBN 80-7198-341-1.

stvořena podle obrazu Božího, a na její posmrtný osud v nebi či v pekle. Teologové jako Augustin z Hippa a Tomáš Akvinský přispěli k rozvoji křesťanské nauky o osobnosti a posmrtném osudu.

V západním křesťanském myšlení je osoba obvykle chápána jako jedinečná individuální entita, stvořená Bohem a obdařená svobodou vůle. Jedinec je vnímán jako nepřekročitelný subjekt se svými vlastními myšlenkami, emocemi a záměry. V tomto rámci je důraz kladen na jednotlivou odpovědnost před Bohem a představu věčného života, který následuje po jediném pozemském životě. Tato křesťanská perspektiva klade důraz na morální zodpovědnost, poslušnost vůči Božím příkázáním a naději na věčný život ve vybrané podobě po smrti.

V buddhistickém kontextu, se pojetí osobnosti vyvíjelo pod vlivem historických událostí spojených s životem Buddhy a jeho učením. Buddhismus vychází z tradice védské Indie a je ovlivněn hinduistickými a džinistickými naukami. Koncept reinkarnace a cyklu znovuzrození byl klíčovým prvkem vývoje buddhistického pojetí osobnosti, přičemž jednotlivé školy, jako jsou Theraváda, Mahájána a Vádžrajána, měly odlišné názory na povahu reality a individuální existence. Buddhovo osvícení, kdy Siddhártha Gautama dosáhl probuzení, je klíčovým okamžikem v buddhistické tradici, který symbolizuje možnost osvobození od cyklu znovuzrození.

V buddhismu je osoba vnímána jako dočasná a neustále se měnící entita, která není trvale fixována. Centrálním konceptem je reinkarnace, což znamená, že duše opakovaně přichází na svět v různých podobách podle svých minulých činů (karmy). Osoba je chápána jako proud vědomí, který se může opakovaně narodit v různých životních formách v rámci samsáry, cyklu znovuzrození. Tento cyklus reinkarnací může být přerušeno dosažením osvícení, což je stav dosažený Buddhou, když dosáhl probuzení.

Ve západním světě, byly koncepty osobnosti a individualismu také formovány společenskými, politickými a kulturními událostmi. Například renesance a osvícenství přinesly nové myšlenky o lidské individualitě, svobodě a rozumu. Industrializace a modernizace v 19. a 20. století vedly k dalšímu posílení individualismu a rozvoji psychologie jako vědecké disciplíny, která se zaměřuje na studium lidského chování, myšlení a emocí.

Ve západním světě je výrazný individualismus, který posiluje jedinečnost a autonomii jednotlivce. Osoba je vnímána jako jedinečná bytost s vlastními cíli, touhami a potřebami. Tento individualismus se odráží ve společenských, politických a kulturních strukturách, ačkoli se může lišit v různých společnostech a kulturách.

V transkulturní komunikaci je důležité si být vědom těchto historických a kulturních kontextů při zkoumání rozdílů v pojetí osobnosti mezi různými kulturami a náboženstvími. Porozumění těmto rozdílům může vést k lepší komunikaci a vzájemnému respektu, a posilování mezikulturního porozumění a tolerance. Transkulturní dialog umožňuje sdílení perspektiv a tradic mezi různými kulturami a náboženstvími a přispívá k obohacení lidské zkušenosti a porozumění.

8.2. Využití tématu v Transkulturní komunikaci

Buddhismus, jedno z nejrozšířenějších světových náboženství, nabízí bohatou paletu rituálů a svátků, které mají hluboký význam pro věřící a zároveň představují inspiraci a zdroj duchovního obohacení pro lidi různých kultur a tradic. Studium tématu lidské osoby v buddhismu a jeho svátků a rituálů v transkulturní komunikaci otevírá prostor pro hlubší pochopení jeho hodnot a symboliky a zároveň umožňuje reflexi těchto aspektů v kontextu různých kultur a společností.

Lidská osoba v buddhismu je vnímána jako bytost hledající osvícení a osvobození ze samsáry, cyklu znovuzrození a utrpení. Centrálním bodem buddhistického učení je pochopení čtyř ušlechtilých pravd, které vycházejí z poznání lidského utrpení, jeho příčin, možnosti jeho ukončení a cesty, která k tomuto osvícení vede. Tento koncept transcendentního cíle může být v transkulturní komunikaci interpretován jako univerzální aspirace po duchovním rozvoji a nalézání smyslu života, což může být sdíleným tématem napříč různými kulturami.

Mezi vybrané buddhistické svátky a rituály, které lze analyzovat v kontextu transkulturní komunikace, patří například Vesak, oslavující narození, osvícení a úplného odchodu Buddha, či Losar, buddhistický nový rok. Tyto svátky jsou významné nejen pro buddhisty, ale mohou být také inspirativní pro lidi jiných náboženství nebo bez náboženského vyznání, kteří hledají hlubší pochopení lidské existence a oslavu duchovních tradic.

Při transkulturní reflexi těchto svátků a rituálů je důležité zachovat jejich autentičnost a duchovní hodnoty, zároveň však respektovat a porozumět různorodosti kulturních kontextů, do kterých jsou tyto události přenášeny. To znamená, že komunikace a interpretace těchto svátků by měly být otevřené, přizpůsobivé a citlivé k místním tradicím a hodnotám.

Celkově lze říci, že studium tématu lidské osoby v buddhismu a jeho svátcích a rituálech v transkulturní komunikaci může přinést cenné poznatky o univerzálních hodnotách lidského ducha a o tom, jak lze tyto hodnoty sdílet a oslavovat napříč různými kulturami a tradicemi. *“Buddhismus je pro každého. Zná strasti, jimiž trpí všichni lidé a nabízí metodu, jak je překonat.”*⁴⁵ Taková reflexe může přispět k porozumění a harmonii mezi různými náboženskými a kulturními komunitami po celém světě.

Zkoumání buddhismu z transkulturní perspektivy je důležité pro rozšíření našeho porozumění tomuto náboženství a jeho vlivu ve světě. Transkulturní přístup nám umožňuje pohled na buddhismus mimo tradiční kulturní hranice a geografická území, čímž otevírá prostor pro objevování různých aspektů buddhistických tradic a jejich interpretací v různých kontextech. Tento přístup nám pomáhá porozumět různorodosti buddhistických praxí a jejich významu v různých kulturách a společnostech.

Dalším důležitým aspektem zkoumání buddhismu v transkulturní perspektivě je podpora kulturního dialogu. Studium buddhismu v různých kulturách nám umožňuje propojení buddhistických myšlenek s jinými kulturními tradicemi a náboženstvími, což vytváří prostor pro vzájemné porozumění a respekt mezi lidmi různých vyznání. Tímto způsobem můžeme najít společné hodnoty a inspiraci k vzájemnému obohacení.

Transkulturní perspektiva nám také umožňuje provádět komparativní studie, porovnávat učení a praktiky buddhismu s jinými náboženskými systémy a filozofiemi. Tato srovnání nám pomáhají lépe porozumět jak univerzálním tématům a hodnotám, které sdílí různé náboženské tradice, tak i odlišnostem mezi nimi. Tento přístup nám poskytuje širší perspektivu na lidskou spiritualitu a hledání smyslu života.

⁴⁵ WANGU, Madhu Bazaz. Buddhismus. Str. 15, Světová náboženství (NLN, Lidové noviny). Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. ISBN 80-7106-184-0.

Nakonec, zkoumání buddhismu v transkulturním kontextu může vést k adaptaci a inovaci buddhistických učení a praktik v různých kulturách a společnostech. Získané poznatky a inspirace z různých kulturních prostředí mohou přispět k vytváření nových forem buddhismu, které lépe odpovídají potřebám a hodnotám moderního světa. Celkově lze říci, že zkoumání buddhismu v transkulturní perspektivě přináší mnoho výhod a přispívá k obohacení porozumění tohoto náboženství a jeho vlivu ve světě dnešní globalizované společnosti.

8.3. Zhodnocení bakalářské práce

Samotný buddhismus, jako dávné náboženství, v sobě nese hlubokou moudrost a vhled do podstaty lidské existence. Jeho významnými pojmy jsou utrpení, osvícení a cesta ke klidu mysli, které ukazují na základní aspekty lidského života a hledání harmonie. Od svých počátků se buddhismus vyznačoval nejen jako soubor doktrín, ale spíše jako lék na specifické duchovní obtíže a utrpení, kterým lidé čelí.

Tento náboženský rámec však nezůstává pouze na rovině filozofického uvažování. Projevuje se také v mnoha svátcích a rituálech, které jsou nedílnou součástí buddhistické praxe. Tyto události mají hlubší symbolický význam spojený s lidskou podstatou a posláním duchovního růstu. Nejedná se jen o tradiční obřady, nýbrž o živé projevy učení Buddha, které nabízejí cestu k osvícení a klidu mysli.

Naše práce se snažila proniknout za povrch těchto svátků a rituálů, abychom odhalili jejich hlubší význam a spojení s buddhistickými principy. Namísto pasivního pozorování jsme se zaměřili na jejich aktivní chápání a interpretaci, která nám umožnila porozumět jejich vlivu na lidskou existenci a vnímání světa. Každý z těchto rituálů a svátků je živým projevem buddhistické nauky o osvícení, změně a cestě ke klidu mysli.

Buddhistické svátky a rituály nejsou omezeny pouze na určitou kulturu či skupinu věřících. Jejich poselství a význam jsou mnohotvárné a univerzální, což odráží sílu a relevanci buddhistického učení v globálním kontextu. Skrze analýzu těchto událostí v různých kulturních a historických kontextech jsme hledali základní hodnoty a principy, které sdílejí s lidstvem napříč časem a prostorem.

Studium buddhistických svátků a rituálů nám ukázalo jejich schopnost komunikovat s lidskou podstatou a cestou k duchovnímu probuzení bez ohledu na

kulturní rozmanitost. Jsou jako jazyk, který překračuje hranice kultur a tradic a promlouvá k univerzálnímu lidskému chápání. Má práce se snažila objasnit, jaké základní hodnoty a principy tyto události sdílejí s lidstvem a jakým způsobem mohou ovlivnit naše chápání lidské existence.

Metodologie naší studie spočívala v hloubkové analýze jednotlivých prvků buddhistických svátků a rituálů, hledání skrytých významů a propojení s antropologickým chápáním lidské podstaty. Tím jsme se snažili lépe porozumět roli, kterou tyto události hrají v komunikaci mezi různými kulturami a jejich vlivu na chápání lidské existence.

Buddhistické svátky a rituály nás učí, že moudrost a duchovní růst jsou neoddělitelnými součástmi lidského života. Skrze pochopení jejich významu a propojení se základními principy buddhismu můžeme dosáhnout hlubšího pochopení sebe samých a světa kolem sebe. Jejich univerzální poselství nás inspiruje k překračování kulturních a náboženských bariér a otevírá cestu k harmonii a porozumění mezi lidmi.

V buddhismu je pojetí lidské osoby docela odlišné od toho, co můžeme najít v jiných náboženstvích či filozofiích. Buddhovská tradice nás učí, že lidská osoba není trvalá a nezávislá. To znamená, že neexistuje žádné pevné "já" nebo esence, která by nás definovala. Místo toho jsme jako lidé skládáni z mnoha proměnlivých a nedokončených prvků.

Dále, buddhismus poukazuje na to, že život je plný utrpení, které vychází z našeho připoutání k věcem, lidem a myšlenkám, které se mění a pomíjejí. Lidská bytost je tak vnímána jako trpící v tomto koloběhu proměn.

Podstatné je také chápání identity a vědomí jako dočasných a měnících se. To znamená, že to, kdo jsme, není pevně dané, ale spíše se vyvíjí a mění podle našich činů a myšlenek.

Hlavním cílem buddhismu je dosáhnout osvobození od tohoto cyklu trpění a připoutání. Toho lze dosáhnout osvícením, kdy si uvědomíme pravdu o povaze skutečnosti a přestaneme se přiklánět k iluzím a nepodstatným věcem. Tímto osvícením se podle buddhismu dosáhne skutečného míru a štěstí.

Vesak, Losar a Den Bódhi jsou významné svátky slavené v různých kulturách a náboženských tradicích. Vesak je buddhistickým svátkem, který připomíná narození, osvícení a úmrtí Buddha Gautamy, zakladatele buddhismu. Obvykle se slaví na plněním měsíce v měsíci Vaisakha (který odpovídá dubnu nebo květnu podle gregoriánského kalendáře). Během Vesaku se lidé účastní různých náboženských aktivit, jako jsou meditace, modlitby, duchovní přemítání a charitativní činnosti, a často se umisťují svíčky a květiny před buddhistické chrámy a kláštery.

Losar je tradičním tibetským novoročním festivalem slaveným v Tibetu a dalších oblastech s tibetskou kulturou. Slaví se v různých časech podle lunárního kalendáře, obvykle mezi koncem ledna a začátkem března. Během Losaru se lidé shromažďují se svými rodinami, oslavují, modlí se a připravují tradiční pokrmy. Rovněž se vykonávají různé rituály a obřady, aby se přivítal nový rok.

Den Bódhi je buddhistickým svátkem slaveným na počest osvícení Buddha Gautamy pod stromem Bódhi. Slaví se na různá data podle různých kalendářů, ale nejběžnější datum je 8. prosince. Během Dne Bódhi se buddhisté shromažďují v chrámech a kláštorech k modlitbám, meditacím, čtení posvátných textů a duchovním přemýšlením. Tento svátek je příležitostí pro reflektování o významu osvícení v buddhistické tradici a pro uctívání Buddha jako duchovního vůdce.

Vnímání lidské osobnosti během Vesaku a Losaru se liší v souladu s různými náboženskými a kulturními kontexty, které tyto svátky odrážejí.

Vesak, buddhistický svátek, slaví narození, osvícení a úmrtí Buddha Gautamy, a z buddhistického hlediska je člověk chápán jako bytost trpící v důsledku připoutání k neustálým změnám a nejistotám existence. Během Vesaku je klíčovým tématem osvobození od utrpení prostřednictvím náboženského učení a duchovní praxe, což vyžaduje pochopení nedostatečnosti a nepostálosti lidského života.

Na druhé straně Losar, tibetský novoroční festival, zdůrazňuje kulturní a společenský význam. Z pohledu tibetské kultury může být lidská osobnost vnímána jako nedílná součást komunity a rodiny. Během Losaru se často kladl důraz na posílení rodinných vazeb a společenských vztahů, což podporuje zachování tradic a kulturní identity spojené s kolektivními hodnotami a dědictvím.

Takže zatímco Vesak zdůrazňuje individuální osvobození od utrpení a pochopení povahy lidské existence, Losar podporuje posilování sociálních a rodinných vazeb, což odráží odlišné hodnoty a priority v buddhistické tradici a tibetské kultuře.

Rozdíly v tom, jak Vesak a Den Bódhi vnímají lidskou osobu, se odrážejí v jejich odlišném zaměření na život a dílo Buddha Gautamy.

Vesak, který slaví narození, osvícení a úmrtí Buddha Gautamy, zdůrazňuje tradiční pohled na lidskou osobu jako bytost trpící v důsledku připoutání k cyklu znovuzrození a nepostálé povaze existence. Během Vesaku je kladen důraz na význam buddhistického učení a duchovní praxe jako cesty k osvobození od utrpení, čímž člověk dosahuje hlubšího porozumění životu a transcenduje cyklus utrpení.

Naopak Den Bódhi slaví okamžik, kdy Buddha Gautama dosáhl osvícení pod stromem Bódhi. Zde se klade důraz na samotný akt osvícení, který představuje probuzení a realizaci pravdy o lidské existenci. Den Bódhi může nabízet naději a inspiraci, že i lidská bytost může dosáhnout osvícení a transcendentního pochopení reality.

Tyto svátky nabízejí různé perspektivy na lidskou osobu a cestu k duchovnímu probuzení v rámci buddhistické tradice, přičemž Vesak zdůrazňuje celkové pochopení lidské existence a cestu k osvobození, zatímco Den Bódhi se soustředí na konkrétní okamžik probuzení Buddha a jeho potenciál k transformaci lidského vědomí.

Losar, tradiční tibetský novoroční festival, klade důraz na kolektivní hodnoty a sociální sounáležitost. Lidská osobnost je zde často chápána jako nedílná součást komunity a rodiny, a Losar slouží k posilování rodinných vazeb a společenských vztahů. Tento svátek může připomínat lidem jejich roli a odpovědnost v rámci společenství.

Naopak Den Bódhi slaví osvícení Buddha Gautamy, když dosáhl probuzení pod stromem Bódhi. Zde se důraz klade na individuální duchovní cestu každého jednotlivce. Lidská osobnost je vnímána jako jedinečná entita s potenciálem k dosažení osvícení a transcendentního porozumění. Den Bódhi podněcuje jednotlivce k hlubšímu duchovnímu porozumění a k nalezení vnitřního klidu a osvícení.

Tyto rozdíly ukazují, že Losar se zaměřuje na kolektivní aspekty lidské existence a společenské sounáležitosti, zatímco Den Bódhi zdůrazňuje individuální duchovní cestu a potenciál každého člověka k duchovnímu probuzení.

9. Seznam použité literatury

Knihy

BONDY, Egon. Buddha. 3., opr. a dopl. vyd. Praha: DharmaGaia, 2006. ISBN 80-86685-62-4.

BONDY, Egon, KUŽEL, Petr a HOLBA, Jirí (ed.). Poznámky k dějinám filosofie. Praha: DharmaGaia, 2021. ISBN 978-80-7436-117-3.

CARRITHERS, Michael. Buddha. Praha: Odeon, 1994. ISBN 80-207-0495-7.

CONZE, Edward. Stručné dějiny buddhismu. Nové obzory (Jota). Brno: Jota, 1997. ISBN 80-7217-002-3.

CHÖDRÖN, Thubten. Buddhismus pro začátečníky v otázkách a odpovědích. Přeložil Dora LUKÁŠOVÁ. Brno: Barrister & Principal, 2017. ISBN 978-80-7364-053-8.

KIRSTE, Reinhard; SCHULTZE, Herbert a TWORUSCHKA, Udo. Svátky světových náboženství. Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-588-7.

LENOIR, Frédéric. Setkávání buddhismu se Západem. Katarze. Praha: Volvox Globator, 2002. ISBN 80-7207-496-2.

LESNÝ, Vincenc. Buddhismus. Velká řada (Votobia). Olomouc: Votobia, 1996. ISBN 80-7198-062-5.

LESTER, Robert C. Buddhismus: cesta k osvícení. V českém jazyce vyd. 3. Obzor (Prostor). Praha: Prostor, 2003, c1997. ISBN 80-7260-087-7.

LEVENSON, Claude B. Buddhismus. Edice 8. Praha: Agite/Fra, 2009. ISBN 978-80-86603-49-0.

LOPEZ, Donald S. Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učením. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-54-3.

MILLS, Laurence-Khantipalo. Úvod do buddhismu: (buddhismus vysvětlen). Přeložil Zdena ČERNEGOVÁ. Světové duchovní proudy. Bratislava: CAD Press, [1995]. ISBN 80-85349-46-9.

MILTNER, Vladimír. Vznik a vývoj buddhismu. Vyd. 2. Světová náboženství (Vyšehrad). Praha: Vyšehrad, 2012. ISBN 978-80-7429-156-2.

NYDAHL, Ole. Jak se věci mají: živé pojetí buddhismu. 3. rev. vyd. Brno: Bílý deštník, 2001. ISBN 80-238-7279-6.

PROCHÁZKA, Leopold. Základní kniha buddhismu: Buddha a jeho učení. Olomouc: Fontána, [2002?]. ISBN 80-86179-97-4.

STÖRIG, Hans Joachim. Malé dějiny filozofie. 4. vyd. Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-115-6.

ŠTAMPACH, Odilo Ivan. Přehled religionistiky. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-384-0.

THÉRA, Nárada Mahá. Buddha a jeho učení. Olomouc: Votobia, 1998. ISBN 80-7198-341-1.

WANGU, Madhu Bazaz. Buddhismus. Světová náboženství (NLN, Lidové noviny). Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. ISBN 80-7106-184-0.

WATERSTONE, Richard. Duchovní svět Indie. Magie, tradice, současnost. Praha: Knižní klub, 1996. ISBN 80-7176-331-4.

WILLIAMS, Paul. Mahájánový buddhismus: základy nauky. Přeložil Michal SYNEK. Religio (DharmaGaia). V Praze: DharmaGaia, 2017. ISBN 978-80-7436-064-0.

WILLIAMS, Paul a TRIBE, Anthony. Buddhistické myšlení: úplné uvedení do indické tradice. Religionistická knihovna. Praha: ExOriente, 2011. ISBN 978-80-904246-8-5.

Internetové zdroje

Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Lunar New Year". Encyclopedia Britannica, 9 Mar. 2024, <https://www.britannica.com/topic/Lunar-New-Year>. Accessed 11 March 2024. [citováno 11.03.2024]

Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "sangha". Encyclopedia Britannica, 30 Jun. 2023, <https://www.britannica.com/topic/sangha> . Accessed 11 March 2024. [citováno 11.03.2024]

Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Wesak". Encyclopedia Britannica, 24 Nov. 2023, <https://www.britannica.com/topic/Wesak>. Accessed 11 March 2024. [citováno 11.03.2024]

Siddhartha Gautama [online]. Definition, © 2020. Dostupné z: https://www.worldhistory.org/Siddhartha_Gautama/ [citováno 11.03.2024]

Siddhartha Gautama Biography: The Buddha [online]. © 2019. Dostupné z: <https://biographics.org/siddhartha-gautama-biography-the-buddha/> [citováno 11.03.2024]

What Is Bodhi Day? and When Do Buddhists Celebrate It? [online]., © 2023. Dostupné z: <https://www.usnews.com/news/world/articles/2023-12-08/what-is-bodhi-day-and-when-do-buddhists-celebrate-it> [citováno 11.03.2024]